

Haaga-Helia
ammattikorkeakoulu Oy

Itsensä työllistäjien ajatuksia yrittämisestä

Kati Laitinen

Opinnäytetyö
Journalismin koulutusohjelma
2016

Tekijä(t) Kati Marjaana Laitinen.	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Itsensä työllistäjien ajatuksia yrittämisestä	Sivu- ja liitesivumäärä 60
<p>Teknologisesta, taloudellisesta ja kulttuurisesta median alan muutoksesta on seurannut toimittajien irtisanomisaa. Vakityöpaikat ja pitkät työurat ovat muuttuneet pätkätöiksi. Vastuu työllistymisestä on siirtynyt työntekijälle itselleen. On arvioitu, että itsensä työllistäjien ja freelance-toimittajien määrä kasvaa tulevaisuudessa. Monet toimitusten ulkopuolelle jääneet tai jättäytyneet toimittajat työskentelevät nykyisin omassa yrityksessään kuten toimittajaosuuskunnissa tai erilaisissa kollektiiveissa.</p> <p>Miten itsensä työllistäjät kokevat yrittäjyyden? Opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa itsensä työllistäjien näkemyksiä muuttuneella median kentällä. Aihetta tarkastellaan haastateltavien henkilökohtaisesta näkökulmasta: mitkä syyt vaikuttivat siihen, että he perustivat media-alan yrityksen. Miten heidän yrityksensä toimii. Millaisia ajatuksia heillä on freelance-työstä ja itsensä työllistämisestä. Millaisia asioita pitäisi ottaa huomioon, kun yritystä perustetaan ja millaisena he näkevät yrityksensä tulevaisuuden.</p> <p>Neljää media-alan yrityksen aktiivijäsentä haastateltiin huhtikuussa 2015 teemahaastattelussa. Haastateltavat edustivat kahta osuuskuntaa, yhtä osakeyhtiötä sekä yhtä yhdistysmuotoista paikallismediaa, jonka toiminta on verrattavissa yrityksen tai kollektiivin toimintaan. Litteroitu aineisto analysoitiin teemoittelun ja narratiivisen strukturoinnin avulla.</p> <p>Yrityksistä kolme toimii aktiivisesti ja jäsenet tekivät yhteistyötä keskenään. Eniten aktiivista toimintaa oli osakeyhtiössä. Osuuskunnan edustajat toivoivat oikeudenmukaisempaa jakoa yrityksen vastuunjaossa. Mitään suuria erimielisyyksiä ei missään yrityksessä ole ollut ja pienet riidat on ratkottu avoimesti puhumalla.</p> <p>Median murroksella ja/tai toimittajan ammattikuvan muutoksella oli vaikutusta yrityksen perustamiseen. Osa haastateltavista ei edes halua tehdä töitä kiireisissä ja tehokkuuteen pyrkivissä toimituksissa, joten itsensä työllistäminen ja freelancerius olivat heille luonteva ratkaisu. Freelance-työn hyvinä puolina nähtiin freelancerin vapaus ja mahdollisuus tehdä laadukasta journalismia ajan kanssa, omilla ehdoilla. Huonoiksi puoliksi he kokivat epävarmuuden töiden jatkuvuudesta ja säännöllisistä tuloista.</p> <p>Itsensä työllistäjän näkökulmasta sekä yleistöimittajuus että erikoistoimittajuus nähtiin omana valttinaan työmarkkinoilla. Haastateltavat pitivät erityisen tärkeänä, että yritystä perustettaessa olisi jokin hyvä liikeidea ja tavoite sekä innostus yhteiseen tekemiseen. On hyvä miettiä tarkkaan kenen tai keiden kanssa lähtee yritystä perustamaan, sillä kaiken avain onneen on luottamus yrityskumppaneihin. Haastateltavista kolmella oli odotuksia yrityksensä toiminnan kasvusta tulevaisuudessa.</p>	
Asiasanat Media-alan yritys, itsensä työllistäjä, freelancer, median murros, toimittajan ammattikuvan muutos, osuuskunta	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
1.1	Opinnäyteyön tavoitteet.....	1
2	Muutokset mediakentällä.....	3
2.1	Internet muutti mediaympäristön	3
2.2.1	Liikevoittoa, mutta silti runsaasti irtisanomisia	4
2.2.2	Yleisön roolin muutos.....	4
2.2	Toimittajien ammattikuvan muutos.....	5
2.3	Freelance-toimittajia yhä enemmän	6
2.4	Pienten media-alan yritysten perustaminen	8
2.5	Käsitteiden määrittely: freelance-toimittaja, itsensä työllistäjä ja osuuskunta	9
3	Teemahaastattelun toteuttaminen.....	10
3.1	Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	10
3.2	Tutkimusmenetelmän edut ja ongelmat	11
3.3	Toteuttaminen	12
3.3.1	Haastattelut.....	13
3.3.2	Tutkimuksen teema-alueet.....	14
3.3.3	Litterointi ja aineiston analyysi	15
4	Tulokset.....	16
4.1	Media-alan yrityksen perustaminen ja käytännön toiminta.....	16
4.1.1	Yrityksen perustaminen, jäsenmäärä ja rekrytoiminen	17
4.1.2	Käytännön toiminta ja työllistyminen.....	18
4.1.3	Erimielisyydet ja niiden ratkaiseminen	20
4.2	Median murroksen ja toimittajan ammattikuvan muutoksen vaikutus	25
4.2.1	Vaikuttiko median murros yrityksen perustamiseen?.....	25
4.2.2	Toimittajan ammattikuvan muutoksen vaikutus yrityksen perustamiseen ...	28
4.2.3	Muut syyt, jotka vaikuttivat yrityksen perustamiseen	32
4.3	Ajatuksia freelancerina toimimisesta ja itsensä työllistämisestä	33
4.3.1	Hyvänä puolena vapaus	33
4.3.2	Muita hyviä puolia paremmat tulot	36
4.3.3	Huonoina puolina epävarmuus	37
4.4	Pitääkö itsensä työllistäjän ja freelancerin olla yleistoimittaja vai erikoistoimittaja? ..	40
4.5	Neuvot omaa media-alan yritystä perustaville.....	43
4.6	Yrityksen tulevaisuuden näkymät.....	48
5	Pohdinta	50
5.1	Johtopäätelmät.....	51
5.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset näkökohdat.....	53
5.3	Kehittämisen- ja jatkotutkimusehdotuksia ja oman oppimisen arviointi.....	55

1 Johdanto

Medianmurros ja mediaorganisaatioiden muutokset ovat vaikuttaneet merkittävästi toimittajien työhön, niin työpaikkojen määrään kuin työn tekemiseen ja tuotantotapoihin. Pitkäkestoiset palkkatyöt ovat muuttuneet yhä enemmän lyhyiksi työsuorituksiksi. Freelance-journalistina työskentelevien määrän on arvioitu kasvavan voimakkaasti tulevaisuudessa. Vastuu omasta työllistymisestä on siirtynyt yhä enemmän työntekijälle itselleen. Uudeksi työnteon muodoiksi ovat nousseet yrittäminen ja itsensä työllistäminen. Perinteistä freelance-työtä tehdään nykyisin esimerkiksi erilaisissa toimittajakollektiiveissa ja osuuskunnissa.

Freelancereina työskentelevien toimittajien näkemyksiä työstään ei ole juurikaan tutkittu (Lehtonen 2013, 14–16, 22.) Tässä opinnäytetyössä haastattelin neljää itsensä työllistäjää, jotka tekevät toimittajan työtä perustamansa yrityksen kautta. Yksi haastateltavista edustaa tosin yhdistystä, mutta heidän toimintansa on verrattavissa toimittajakollektiiviin tai yrityksen pyörittämiseen.

Käytän haastateltavista joko termejä itsensä työllistäjä tai freelancer. Vaikka he toimivat yrityksestään käsin, heidän työnsä ei juurikaan eroa perinteisestä freelance-työstä muutoin kuin, että he voivat hankkia töitä myös yhdessä yrityksensä jäsenten ja brändin avulla. Yksin toimiva freelancer edustaa vain itseään ja hankkii toimeksiantonsakin yksin. Haastateltavat käyttivät itsekkin termejä itsensä työllistäjä ja freelancer puhuessaan omasta työskentelystään.

1.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää neljän media-alan yrittäjän näkemyksiä itsensä työllistamisestä ja yrittäjyydestä sekä siitä, mitkä syyt vaikuttivat oman yrityksen perustamiseen.

Halusin tietää, missä määrin heidän itsensä työllistämiseen vaikuttivat median murros ja toisaalta toimittajan ammattikuvan muutos. Millaisia ajatuksia haastateltavilla oli freelance-rina työskentelemisestä ja itsensä työllistamisestä?

Halusin selvittää myös, millaista käytännön toimintaa yrityksessä on ja onko tiimityössä muodostunut erimielisyyksiä ja miten mahdolliset ristiriitatilanteet on hoidettu. Lopuksi halusin vielä tietää, millaisia neuvoja he antaisivat omaa media-alan yritystä perustaville ja millaisena he näkevät oman yrityksensä tulevaisuuden.

Aihe kiinnostaa minua, sillä olen juuri opinnäytetyön aloittamisen aikoihin perustanut osuuskunnan opiskelijakavereiden kanssa. Halusin saada opinnäytetyöstä myös käytännön hyötyä omaa osuuskuntatoimintaani varten. Yrityksen perustaneiden ajatuksista ja neuvoista saattaa olla apua myös heille, jotka harkitsevat itsensä työllistämistä oman yrityksen avulla.

Opinnäytetyön aineisto muodostuu neljän journalistin teemahaastatteluista. Haastateltavat ovat osuuskuntien, osakeyhtiön ja yhdistyksen alkuun panijoita ja päävastuussa olevia henkilöitä. Tutkimuksen teema-alueita on yhteensä kuusi.

2 Muutokset mediakentällä

Median murros alkoi näkyä Suomessa internetin yleistyttyä 1990-luvun lopussa (Honkonen & Lankinen 2012, 11; Seppänen & Väliverronen, 2014, 160). Internet on haastanut perinteiset uutismediat taloudellisesti, journalismin sisältöjen kuin yleisösuhteenkin kannalta (Väliverronen 2009, 21.)

Työprosessit yhtenäistyvät, kun lähes kaikki joukkoviestinnän kanavat toimivat digitaalisessa ympäristössä. Samaa sisältöä voidaan tuottaa eri jakelukanaville helposti ja nopeasti. (Raittila & Heinonen, 2005, 8.) Internetin ilmaistarjonta on murtanut journalismin perinteisen rahoituspohjan (Väliverronen 2009, 21).

Teknologinen, taloudellinen ja kulttuurinen kehitys media-alalla on vaikuttanut myös työntekijöiden asemaan ja ammattikuvaan. Ennen toimittajan työkulttuuri ja -identiteetti rakentui selvästi jonkin tietyn välineen ympärille. Oli esimerkiksi sanomalehti- ja radiotoimittajia. 2000-luvulla tilanne alkoi muuttua. (Seppänen ja Väliverronen 2014, 160.)

Myös yleisön rooli on muuttunut. Yleisö ei ole enää vain perinteisessä katsojan tai lukijan roolissa, vaan heistä on tullut internetin ja sosiaalisen median myötä myös tekijöitä ja tuottajia. (Nikunen 2011, 18; Viestinnän Keskusliitto 2013, 15.)

2.1 Internet muutti mediaympäristön

Ennen median murrosta journalismia leimasi pitkä taloudellisen kasvun aika. Ammattikunnan ympärille oli muodostunut vakiintuneita organisaatioita ja vakityöpaikkoja. Toimittajat olivat uutistuotannon portinvartijoita. Internetin myötä media-ala joutui muutosten jalkoihin. (Seppänen ja Väliverronen 2014, 160.) Median murroksen tuomat haasteet ovat merkinneet toimituksissa uudelleen organisointia, uudistettuja työkäytäntöjä ja kovaa kilpailua verkkomedian kanssa (Nikunen 2011, 13).

Tärkeimmät tulonlähteet perinteisessä mediassa olivat mainonta ja tilaustuotot (Viestinnän Keskusliitto 2013, 4). Pärjätäkseen uutiskilpailussa ja vaaliakseen brändiään perinteiset uutismediat tarjoavat suuren osan journalistisesta sisällöstään ilmaiseksi netissä (Väliverronen 2009, 19–20). Tämä vähentää lehtien tilaamista ja ostamista ja edelleen, levikkien laskiessa, karkottaa mainostajia (Väliverronen 2009, 19–20; Honkonen & Lankinen 2012, 12).

2.2.1 Liikevoittoa, mutta silti runsaasti irtisanomisia

Merkittävä vaikutus on ollut myös media omistusjärjestelyjen muutoksilla kuten omistuksen keskittymisellä (Seppänen & Väliaverronen, 2014, 154). Journalismista on tullut yhä selkeämmin liiketoimintaa ja omistajat vaativat mediayrityksiltä suurempia voittoja. Media-alan rakennemuutos on synnyttänyt suuria mediajättejä, joille journalismi on jatkuvaa tuotannon tehostamista ja omistajien voittojen maksimointia. (Väliaverronen 2009, 13.) Esi-merkiksi Suomen suurimmat mediayhtiöt, Sanoma ja Alma Media, ylsivät keväällä 2012 kahdeksan prosentin tuottoon osingonjaossa. Median voitot kuuluvat nykyään omistajille, eivät journalismille. (Honkonen & Lankinen 2012, 13–14.)

Vaikka mediayhtiöiden tulokset pysyttelivät pääosin voitollisina, heikentyiin talousnäkömyiin reagoitiin nopeasti ja mediatalot karsivat kuluja irtisanomisilla ja eläkepaketeilla (Nikunen 2009, 30). Vuonna 2009 toimituksissa käytiin ensimmäistä kertaa ennätysmäärä yt-neuvotteluja. Neuvottelujen tuloksena 189 Journalistiliiton jäsentä irtisanottiin ja vapaaehtoisen eläkepaketin vastaanotti reilut sata työntekijää. (Nikunen 2009, 30.)

Vuosien 2008–2012 aikana lähes tuhat toimittajaa on menettänyt työpaikkansa. Vähintään kolme kertaa viikossa ilmestyvistä sanomalehdistä vähennettiin vuosina 2007–2011 noin 500 journalistia. Seitsemän kertaa viikossa ilmestyvien sanomalehtien journalisteja vähennettiin samana aikana noin 250 toimittajaa. (Honkonen & Lankinen 2012, 24–25.) Alma Media vähensi vuonna 2012 aluelehdistään yli sata henkilöä. Ilta-lehdessä vähennettiin vuosina 2008–2012 noin 60 ja Helsingin Sanomissa myös noin 60 journalistia. (Honkonen & Lankinen 2012, 12–13.) Vuonna 2014 yt-neuvotteluissa irtisanottiin 179 journalistia (Journalistiliitto 2015). Suomessa oli vuonna 2012 runsaat 9000 työsuhteista journalistia (Honkonen & Lankinen 2012, 13).

2.2.2 Yleisön roolin muutos

Raja journalistisen ja amatöörivoimin tuotetun sisällön välillä on hämärtynyt (Seppänen & Väliaverronen 2014, 160–161). Gilmorin (2006) mukaan Seppänen ja Väliaverronen (2014, 160) korostavat, ettei julkaiseminen vaadi enää suurta pääomaa ja kallista tekniikkaa. On syntynyt bloggareita ja muita uutistiedon tuottajia ja välittäjiä, jotka eivät ole sidoksissa mihinkään mediaorganisaatioon. Kuka tahansa voi osallistua mediatuotantoon ja tuottaa uutisia omasta arjestaan esimerkiksi bloggaamalla. (Nikunen 2011, 19.) Nikunen (2011, 19) toteaa Jenkinsiin (2004) viitaten, että kun yleisö osallistuu median tuotantoon, johtaa se raja-aitojen kaatumiseen ja eri kenttien ja erityisalojen hämärtymiseen.

2.2 Toimittajien ammattikuvan muutos

Media-alan teknologinen, kulttuurinen ja taloudellinen muutos on vaikuttanut merkittävästi 2000-luvun alusta myös media-alan työntekijöiden asemaan ja työnkuvaan (Seppänen ja Väliaverronen 2014, 154). Nikunen (2011, 21) viittaa Davisin (2010) tutkimuksiin, joiden mukaan toimituksissa tapahtuneet muutokset liittyvät tehokkuuden ja tuotannollisuuden kasvattamiseen synergian nimissä. Tämän seurauksena käsityöläisyys ja omien taitojen ja kokemusten kehittäminen vähenevät.

Mediakonvergenssi eli mediaviestimien, viestintäteknologian ja jakeluverkkojen yhdistymisen myötä toimittajista on tullut moniosaajia. Toimittajat eivät enää työskentele vain yhdessä välineessä tai työpaikassa. (Raittila & Heinonen, 2005, 10; Nikunen 2009, 56; Jokinen 2014, 10; Seppänen & Väliaverronen 2014, 160–161.) Perinteisten taitojen lisäksi alalla tarvitaan nykyisin yhä enemmän uudenlaisia kykyjä ja uutta osaamista. Journalistinen työ edellyttää nykyisin sähköisten järjestelmien ja työkalujen käyttöä, niiden tehokasta hallintaa ja nopeaa reagointikykyä. (Viestinnän Keskusliitto 2013, 10.) Teknologisen kehityksen takia ammatilliset taidot myös vanhenevat nopeasti ja toimittajien pitää koko ajan kehittää osaamistaan. Pelkkä tutkinto ei enää takaa riittäviä taitoja. (Seppänen ja Väliaverronen 2014, 154.)

Mediaorganisaatioiden omistajat edellyttävät työntekijöiltään monikanavajulkaisemista, jolloin samat uutiset tuotetaan eri kanavien kautta yleisölle. Pyrkimyksensä on tavoittaa laajalti eri yleisöt, mutta myös ohjata yleisöä eri kanavien avulla oman päätuotteen äärelle ja sitouttaa heidät brändiin. (Nikunen 2011, 19.)

Toimittajien on osattava tuottaa sisältöä erilaisille julkaisualustoille, hallita eri ilmaisumuodot ja ymmärtää työprosessi kokonaisuutena. Monikanavajulkaiseminen on johtanut saman sisällön versiointiin ja mediasanomien yhdenmukaistumiseen. Rutiinit ovat muuttuneet yksinkertaisemmiksi ja nopeimmiksi. (Raittila & Heinonen 2005, 9.) Tämä näkyy toimituksissa jatkuvana kiireenä ja toimittajilla vähemmän aikaa perehtyä aiheeseen. Toimistustyössä korostuvatkin nopeus, tehokkuus ja teknologinen osaaminen. (Nikunen 2009, 56; Jyrkiäinen 2008, 89.)

Tekninen kehitys vähentää eriytymiskehitystä viestinnän ammattiteissa. Raittilan ja Heinsonen (2009, 9) mukaan vain yhden viestintävälineen tai ilmaisumuodon hallitseville erikoisammattilaisille on kysyntää enää harvoissa tulevaisuuden työpaikoissa, jos ollenkaan. Muutos yleistöimittajuuden suuntaan on ollut vahvana trendinä jo vuosia. Useissa toimituksissa onkin säästösyistä irtisanottu erityistöimittajia ja korvattu ne halvemmilla yleistöimittajilla. (Nikunen, 2009 47; Honkonen & Lankinen 2012, 27.)

Sekä Jyrkiäisen (2008, 90) että Nikusen (2009, 52–53) tutkimusten mukaan myös toimittajien autonomia on vähentynyt voimakkaasti. Juttuja tehdään uutispääallikoiden laatimien listojen mukaan ja usein vielä ennalta määritellystä näkökulmasta. Kiireen vuoksi toimittajien omat aiheet ovat selvästi vähentyneet. (Nikunen, 2009, 52–53.)

2.3 Freelance-toimittajia yhä enemmän

Median murroksella on ollut suora vaikutus myös työsuhteisiin. Media-alan työsuhteet ovat nykyisin usein lyhyitä ja niiden kestoa on vaikea ennakoida. Taloudellisesti turvautuista pitkistä ja vakaista työsuhteista on ajauduttu pätkätöihin ja itsensä työllistämiseen. Tämä koskee erityisesti nuoria, juuri aloittaneita tai alalle pyrkiviä. (Seppänen & Väliverronen 2014, 154.) Seppänen ja Väliverronen (2014, 158) viittaavat Hesmondhaghin ja Bakerin (2011) näkemyksiin, joiden mukaan luova työ media-alalla tarkoittaa pätkätöiden ja epävarman työuran keston lisäksi usein suurta palkan vaihtelua. Useimmat työskentelevät huonosti palkatuissa pätkätöissä, joissa mahdollisuus vaikuttaa oman työn sisältöön on heikko.

Suomen journalistiliittoon kuuluu noin 15 000 jäsentä. Lukuun sisältyy myös radio- ja tv-toimittajat. (Suomen Journalistiliitto, 2016.) Vuonna 2013 työsuhteisia liiton jäsenistä oli noin 57 prosenttia eli lähes 8600 jäsentä. Työttömiä jäsenistä oli 871 henkilöä eli 5,8 prosenttia, mikä on suurin osuus yli kymmeneen vuoteen. Vuonna 1998 liiton työttömien määrä oli 5,2 prosenttia jäsenistöstä, tosin tilastointitavassa on tapahtunut muutosta vuoden 2011 jälkeen. (Suomen Journalistiliitto, 2016.) Suomen kokonaistyöttömyysaste oli vuonna 2013 keskimäärin 8,2 prosenttia (Tilastokeskus, 2014). Vuonna 2015 työsuhteisia liiton jäsenistä oli 52,6 prosenttia, ja työttömiä 7,6 prosenttia. Työsuhteisten journalistien määrä on ollut laskussa ja työttömien journalistien määrä nousussa. Suomen kokonaistyöttömyysaste oli vuonna 2015 9,4 prosenttia (Tilastokeskus 2016).

Viestintäammattien moni-ilmeistyminen on johtanut siihen, että vakinaiset pitkäkestoiset työ sopimukset ovat muuttuneet yhä enemmän freelance- ja lyhytkestoisiin suhteisiin (Raittila & Heinonen 2009, 10). Vastuu työllistymisestä on siirtymässä työntekijälle. Työ nähdään pitkäkestoisena palkkatyön sijasta lyhyempinä työsuorituksina, joita työntekijät myyvät työnantajille. Työtä tehdä enemmän yrittäjämäisesti. (Lehtonen, 2013, 14.)

Lehdistön freelancereita Suomen Journalistiliiton jäsenistä oli vuonna 2013 noin 1450 (9,6 prosenttia). Freelancereiden osuus oli vuonna 1998 journalistiliiton jäsenmäärästä noin seitsemän prosenttia, tosin Journalistiliiton tilastointitapa muuttui vuonna 2011. Vuonna

2015 freelancereita oli noin 9,4 prosenttia. Muun muassa Jokisen (2014, 12) mukaan yhä useampi toimittaja tekee töitä vapaana toimittajana, vaikkakaan Journalistiliiton luvut eivät aivan tue tätä väitettä. Toisaalta luvut kertovat vain Journalistiliittoon kuuluvien jäsenten määristä ja muutoksista. Kaikki freelancerit eivät välttämättä kuulu mihinkään liittoon.

Suomen Journalistiliittoon perustettiin vuonna 2005 oma freelance-jäsenyhdistys, Suomen freelance-journalistit ry (SFJ). Aiemmin jäsenistö kuului alueyhdistyksiin tai ammattialan mukaisiin Radio- ja Televisiotoimittajien Liittoon tai Suomen Aikakauslehdentoimittajien Liittoon. Nyt ammatillisen järjestäytymisen perustaksi vahvistui työsuhteen luonne – freelancerius. Epätavallisesta työsuhteesta on tullut nykyisin hyvin tavallista. (Raittila ja Heinonen 2009, 10.)

Suomen freelance-journalistit ry:een kuuluvat pääasiassa lehdistölle työskentelevät vapaat journalistit. Jäseniä on tällä hetkellä noin 1200. Yhdistyksen jäsenmäärä on ollut kasvussa jo toista vuotta. Jäsenmäärän kasvuun on vaikuttanut muun muassa valmistuneiden opiskelijoiden siirtyminen paikallisyhdistyksistä freelance-yhdistykseen ja työsuhteiden irtisanominen. (Suomen freelance-journalistit, 2015)

Jokinen (2014, 8) kuvaa freelance-journalistin työtä seuraavasti:

Työ on mielekästä, sillä rakennat sen itse. Voit olla uskollinen omille ihanteillesi. Free-työ on monipuolista, yksikään pomo ei estä sinua etsimästä uusia aiheita tai aiheita eikä kehittämästä osaamistasi. Loma-ajat päätät itse.

Toisaalta Jokinen (2014, 8) muistuttaa heti perään freelance-työn kääntöpuolesta, johon sisältyy samalla ”vapaus” monista palkkatyöhön liittyvistä turvaverkoista. Ansiosidonnainen työttömyysturva kuuluu freeläisen haaveiden osastoon, sairausajanturva on heikko ja pitkäkestoinen avustajasuhdekin saattaa päättyä milloin vain.

Vaikka toimittajan ammattikuva onkin luisunut viime vuosina yhä enemmän yleistoimittajuuden puolelle, saattaa erikoistuminen olla yksi kilpailueduista freelance-markkinoilla. Lehtosen (2013) tutkimuksessa hänen haastattelemansa nuoret journalistit katsoivat erikoistumisella olevan arvoa työmarkkinoilla ja se katsottiin yhdeksi keinoksi erottua muista freelancereista. Kun toimituksissa kiire vähentää mahdollisuuksia tehdä syvällistä ja hyvin taustoitettua journalismia, saattaa erikoistuminen tiettyyn aihepiiriin muodostua valtiaksi freelance-journalistille. Myös Raittila ja Heinonen (2005) korostavat, että johonkin erityisalaan keskittyvä huippuammattilainen voi työllistää itsensä yrittäjänä, joka myy osaamis-

taan useille työnantajille. Erikoistuminen voi myös auttaa itsensä brändäämisessä ja oman asiantuntemuksen esiintuomisessa (Raittila ja Heinonen 2005, 75).

Itsensä markkinoinnista on tullut tärkeää journalistisen uran rakentamisessa. Oman persoonan markkinoinnista ja brändäämisestä on muodostunut keskeinen asia yleisösuhteen ja ammatillisen aseman rakentamisessa (Lehtonen 2013, 17). Erityisesti Freelancereiden pitää kiristyneessä kilpailussa pystyä yhä tehokkaammin markkinoimaan itseään, osaamistaan ja tuotoksiaan (Jyrkiäinen 2008, 85).

2.4 Pienten media-alan yritysten perustaminen

Median murroksesta on seurannut paljon työllistymisen haasteita toimittajille, mutta toisaalta se on samalla avannut uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Mediatalojen ulkoistaessa toimintojaan, on syntynyt pieniä media-alan yrityksiä. Viestinnän ammattiteissa korostuu kyky kohdata uusia haasteita sekä yrittäjämäinen asenne. Alalle pyrkiviltä odotetaan jatkuvaa kehitystyötä, kykyä sopeutua muuttuviin tilanteisiin, uusiutumista ja uudenlaista osaamista. (Viestinnän Keskusliitto 2013, 5.)

Koska pitkät tai koko työelämänmittaiset urat yhden työnantajan palveluksessa alkavat olla historiaa, on yksilöiden otettava aiempaa suurempi vastuu oman osaamisen ylläpitämisestä ja työllistymisestä. Työelämässä menestyvät ne, jotka osaavat markkinoida ja myydä osaamistaan. (Viestinnän Keskusliitto 2013, 8–17; Seppänen & Väliaverronen 2014, 154–155.)

Perinteisen freelance-työn rinnalla on yleistynyt yrittäjämuotoinen työskentely. Yhden hengen toiminimet ja osakeyhtiöt ovat tavallisia. Myös erilaiset viestinnänalan osuuskunnat tai muut kollektiiviset organisaatiot ovat lisääntyneet. (Raittila & Heinonen 2009, 11; Lehtonen 2013, 22.) Ylen uutisen (15.1.2015) mukaan yhä useampi uusista osuuskunnista on luovan tai asiantuntija-alan ammattilaisen perustama. Tämä johtuu työmarkkinoista, mutta myös perustajien omista haluista. (Vikman 2015.)

Jokisen (2014, 59) mielestä freelancereiden yhteiset työhuoneet, osuuskunnat tai yhteisöt sopivat hyvin laajempien kokonaisuuksien tuottamiseen. Joukossa toiminen tuo voimaa, monipuolistaa osaamista sekä lisää kontakteja. Tilaajan näkökulmasta tuotantovarmuus kasvaa, kun toimijana on yksilön sijasta tiimi. Jyrkiäisen (2008, 85) tutkimusten mukaan kollegat ja työyhteisö muodostavat tärkeän sosiaalisen tukiverkoston ja ammatillisen resurssin. Työyhteisön kautta saa tietoa, pysyy ajan tasalla ja pääsee mukaan verkostoihin. Erityisesti freelance-toimittajat kaipaavat työyhteisöä. Omassa yrityksessä voi vallita jous-

tavampi ja luovempi työympäristö, mutta toisaalta yrittäjyys lisää epävarmuutta omasta urasta ja töiden jatkuvuudesta. (Seppänen & Väliverronen, 2014, 154–155.)

2.5 Käsitteiden määrittely: freelance-toimittaja, itsensä työllistäjä ja osuuskunta

Freelancer voi työskennellä freeverokortilla tai itsenäisenä elinkeinon- tai ammatinharjoittajana tai työsuhteessa. Jos freelancer tekee työtä työnantajan tiloissa ja tämän työvälineillä, on hän johdon valvonnan alainen, työsuhteessa ja työehtosopimuksen alainen. Työnantaja huolehtii eläkemaksuista ja muista työn sivukuluista.

Freelancer, joka työskentelee omissa työtiloissa omilla laitteillaan ilman johtoa ja valvontaa on todennäköisesti yrittäjä, itsenäinen ammatinharjoittaja. Tällöin freelancerin on huolehdittava itse muun muassa eläketurvasta ja työn sivukuluista. (Suomen Journalistiliitto Pätkätyöopas 2015.) Luovan alat yrittäjät ovat usein yksinyrittäjiä, jolloin he vastaavat yksin kaikista yrityksensä toimeksiantoista. Toiminta on enemmänkin ammatinharjoittamista kuin varsinaista liiketoimintaa. Freelancer voi täyttää yrittäjän kriteerit, vaikkei hänellä olisi edes toiminimeä (Friman ja Komi 2010,10.)

Itsensä työllistäjäksi kutsutaan henkilöä, joka tekee työtä itsekseen toimeksiantosopimuksen tai muun sopimuksen perusteella olematta työsuhteessa. Usein eri viranomaiset tulkitsevat itsensä työllistäjän yrittäjäksi, vaikkei yritystä olisi perustettu. (JHL, 2013) Yrittäjäksi luokiteltu itsensä työllistäjä maksaa itse työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksunsa ja eläkkeensä. Hän ottaa itselleen tapaturmavakuutuksen ja huolehtii itse työssä tarvittavien välineiden hankkimisesta. Työ-, sosiaali- ja verotuslainsäädännön samaa sopimussuhdetta koskevat erilaiset tulkinnot lisäävät itsensä työllistäjän epävarmaa asemaa.(JHL, 2013)

Työn tekeminen freelancerina ei ratkaise onko kyse työsuhteesta tai yrittäjyydestä, vaan freelance-työtä voi tehdä kummassakin muodossa. Yleisimmät luovan alan yritysmuodot ovat yksityinen elinkeinonharjoittaja (toiminimi tai ilman), osakeyhtiö ja osuuskunta (Friman ja Komi 2010,10). Tässä opinnäytetyössä käytän haastateltavista kumpaakin termiä: freelancer ja itsensä työllistäjä, kuten he itsekkin käyttivät itsestään.

Osuuskunta on yhtiömuoto, jossa harjoitetaan osuustoimintaa. Jäsen laskuttaa osuuskunnan kautta osuuskunnan y-tunnuksella, jonka jälkeen osuuskunta maksaa rahat jäsenelle palkkana. (Johansson 2012.) Osuuskunnan tarkoituksena on tuottaa jäsenille etuja ja tukea heidän elinkeinoaan toiminnalla, jotka syntyvät osuuskunnan jäsenilleen tarjoamien palveluiden käyttämisestä. Osuuskunta on periaatteessa kuten osakeyhtiö, mutta toimii huomattavasti tätä joustavammin. Jäsenillä on osuuskunnassa samankaltaista val-

taa kuin osakeyhtiön osakkeenomistajilla. (Yrittäjät.fi, 2014.)

Kun osuuskunnassa on perustajajäseniä vähintään seitsemän, ei jäseniä katsota osuuskunnassa yrittäjiksi vaan palkansaajiksi ja he voivat olla oikeutettuja työttömyysturvaan. Osuuskunta toimii tällöin työnantajana, joka huolehtii jäsentensä kirjanpidosta, laskutuksesta, sosiaaliturvan ja eläkemaksujen maksamisesta ja vakuutuksista. (Johansson 2012.)

3 Teemahaastattelun toteuttaminen

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää neljän media-alan yrittäjän näkemyksiä itsensä työllistamisestä ja yrittäjyydestä sekä siitä, mitkä syyt vaikuttivat oman yrityksen perustamiseen. Hain vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Millaista käytännön toimintaa yrityksessä on? Miten mahdolliset ristiriitatilanteet on hoidettu? Mikä merkitys median murroksella ja toimittajan ammattikuvan muutoksella oli yritysten perustamiseen? Mitä itsensä työllistäjät ajattelevat freelance-työstä ja millaisia ominaisuuksia itsensä työllistäjällä tulee olla? Lopuksi halusin heidän antavan neuvoja media-alan yritystä perustaville ja arvioivan oman yrityksensä tulevaisuuden näkymiä.

Halusin saada tästä opinnäytetyöstä samalla käytännön vinkkejä ja neuvoja omaa osuuskuntatoimintaani ajatellen. Tarvitsin aineistoksi käytännön kokemuksia ja mielipiteitä ilmiöstä, joten valitsin tutkimusmenetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun.

3.1 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Teemahaastattelu soveltuu hyvin tutkimusmenetelmäksi, jos tutkimusasetelmaa ei ole tarkoin määrätty. Teemahaastattelu sopii menetelmäksi, kun tutkittavaa asiaa ei tunneta hyvin ja ei tiedetä, millaisia vastauksia tullaan saamaan, tai kun vastaus perustuu haastatettavan henkilön omaan subjektiiviseen kokemukseen tai ajatukseen ilmiöstä.

Teemahaastattelun voidaan kysyä laatuina kuvailtavia asioita ja hankalasti sanoin esitettäviä tuntemuksia. Tutkimusasetelmaa voidaan täsmentää tutkimuksen edetessä ja saatujen vastausten perusteella voidaan esittää lisäkysymyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2000 35, 48; Routio 2007.)

Teemahaastattelu etenee tiettyjen teemojen varassa. Teemahaastattelu on keskustelua, jolla on etukäteen päätetty tarkoitus. (Kurkela 2006; Routio 2007.) Kysymykset eivät ole tarkkaan muotoiltuja, eikä niitä tarvitse esittää ennalta päätetyssä järjestyksessä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48). Keskustelun luonteva kulku saa määrätä käsittelyjärjestyksen. Haas-

tattelutilanteessa käsiteltävät teemat ovat kuitenkin tarkoin edeltä käsin pohditut (Kurkela 2006).

Kaikkien haastateltavien kanssa keskustellaan samoista teemoista. Kysymykset ovat pääasiassa avoimia kysymyksiä, joihin ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan haastattelut vastaavat niihin omin sanoin. Tutkijan tulisi saada pidettyä keskustelun rakenne hallinnassa ja ohjailla keskustelua niin, ettei se liiaksi erkane tutkimusongelmasta. (Routio 2007.)

Eskolan ja Vastamäen (2001, 33) mukaan yleisin tapa valita teemahaastattelussa käsiteltävät aihealueet on tutkijan intuitioon pohjautuva tapa. Teemojen valinta pelkästään intuition pohjalta ei ole suositeltavaa, sillä teema-alueista tulee usein vaillinaisia ja tutkijan ennakkokäsityksiin pohjautuvia. Teema-alueita voi etsiä alan kirjallisuudesta ja kytkeä ne teoriaan tai johtaa teemat suoraan alan teorioista käytäntöön. Suositeltavaa on yhdistellä näitä kaikkia kolmea tapaa teemoja valitessa.

Teemahaastattelussa syntyy paljon myös sellaista aineistoa, jota ei ole tarpeen analysoida. Keräämäänsä aineistoa analysoidessaan tutkija käyttää induktiivista tai abduktiivista päättelyä. Induktiivisessa päättelyssä tutkija lähtee liikkeelle aineistosta ja abduktiivisessa päättelyssä tutkijalla on valmiita joitakin teoreettisia johtoideoita, joita hän pyrkii todentamaan aineistonsa avulla. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole yhtä standardoitua tutkimustapaa, vaan tutkija voi myös kehittää ja kokeilla erilaisia ratkaisutapoja. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 135–136.)

3.2 Tutkimusmenetelmän edut ja ongelmat

Koska haastateltava määrää suurelta osin keskustelun suunnan tutkijan asettamien teema-alueen rajoissa, kerättävä aineisto rakentuu aidosti haastateltavan henkilön kokemuksista ja näkemyksistä. Tutkijan etukäteen suunnittelemat vastausvaihtoehdot ja ennakkokäsitykset eivät näin ollen rajaa kertyvää aineistoa. (Hirsjärvi & Hurme, 2000, 35; Kurkela 2006; Routio 2007.) Tutkija voi arvioida totuudenmukaisuutta havainnoimalla vastaajan oheisviestintää eli ilmeitä ja käyttäytymistä. Haastattelu antaa yleensä syvällisempiä ja luotettavampia tuloksia kuin kysely. (Routio 2007.)

Tutkijalla on jonkin yllättävän vastauksen kuullessaan heti mahdollisuus tarkentaa vastauksen syitä ja taustatietoja. Monissa muissa tutkimustavoissa tutkijalla ei tätä mahdollisuutta ole. (Routio 2007.) Teemahaastattelulla kerätään aineistoa yleensä pieneltä joukolta eli tutkimuksen otos on pieni. Siksi teemahaastattelussa haastateltavien valintaan on kiinnitettävä erityisesti huomiota. (Kurkela 2006.)

Teemahaastattelun heikkoutena voidaan pitää tilanteen henkilökohtaisuutta, jolloin monet tutkimuksen kannalta epäoleelliset asiat voivat vaikuttaa haastateltavan vastauksiin. Haastateltava voi antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia, mikä vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34.)

Teemahaastattelun ongelmaksi voi muodostua kertyneen aineiston sekavuus varsinkin, jos tutkija ei ole saanut pidettyä lankoja kunnolla käsissään tai hän on alkaa johdatella haastattelun kulkua liikaa. Eri haastatteluista kertyneet aineistot eivät ole riittävässä määrin samanlaisia ja vertailukelpoisia teemarakenteensa puolesta. Tekstimassan jäsentely ja päätelmien muodostaminen on hankalaa varsinkin, kun haastatteluaineiston analysointiin, tulkintaan ja raportointiin ei ole olemassa selkeitä työkaluja. (Kurkela 2006, Routila 2007.) Tutkija joutuu soveltamaan niihin parhaiksi näkemiään metodeja (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34–35; Kurkela 2006). Routio (2007) mielestä teemahaastattelu sopii tutkimusmetodiksi parhaiten vain yhteen tai muutamaan henkilöön.

Haastateltavien etsiminen, haastattelujen sopiminen kiireisten ihmisten kanssa ja itse haastattelun toteutus on usein työlästä ja aikaa vievää. Myös haastattelujen litterointiin kuluu paljon aikaa, helposti kolme kertaa pidempään kuin itse haastatteluun. (Routio 2007.) Haastattelutilanteessa tutkijan persoona voi vaikuttaa siihen, mitä asioita haastateltava haluaa jakaa. Opinnäytetöiden julkisuus voi myös vaikuttaa haastateltavan halun puhua asioista, vaikka haastattelut olisivatkin luottamuksellisia. Teemahaastattelujen pieni otoskoko vaikeuttaa anonyymiutta. (Hirsjärvi & Hurme 2008.)

3.3 Toteuttaminen

Haastattelin opinnäytetyötä varten kahta media-alan osuuskunnan jäsentä, yhtä osakeyhtiön omistajaa ja yhtä tällä hetkellä vielä yhdistysmuotoisen mediatiimin jäsentä. Tiesin kolme haastateltavista jo valmiiksi, neljännen löysin netistä etsimällä.

Otin haastateltaviin yhteyttä ensin sähköpostitse. Tavoitin kaikki neljä haastateltavaa helposti ja he suostuivat auliisti haastateltaviksi. Halusin mukaan kaksi osuuskuntaa, sillä omaa osuuskuntataustaa ajatellen minua kiinnosti erityisesti muiden osuuskuntien toiminta. Haastateltavien valintaan vaikutti myös yritysten tai yhteisön sijainti. Esittelen seuraavaksi lyhyesti haastattelemani yritykset.

Toimittajaosuuskunta Kursiivi on Haaga-Helian ammattikorkeakoulun journalismin koulutusohjelmassa järjestetyllä osuuskuntakurssilla perustettu osuuskunta (kursiivi.com). Kursiivia alettiin perustamaan jo syksyllä 2011 ja Kaupparekisteriin se merkittiin maaliskuussa 2012. Tamperealaisen **Osuuskunta Sarkamedian** (Sarka) perustajina on Tampe-

reen yliopiston tiedotusopin opiskelijoita ja he ovat erikoistuneet tutkivaan journalismiin (sarkamedia.com). Sarka on ollut kaupparekisterissä joulukuusta 2013 lähtien. **Reunamedia ry** on tammikuussa 2015 perustettu Tampereella toimiva yhdistys, joka tuottaa Reunamedia-nimistä sivustoa, jolla julkaistaan paikallismediaan liittyviä uutisia ja juttuja (reunamedia.com). Reunamedia hakee rahaa mesenaattiperiaatteella, mutta toiminta pyörii pääosin talkoohengellä. Lähes kaikki Reunamediassa ovat tiedotusopin opiskelijoita. Helsinkiläinen **Kaskas Media** on kolmen naisen omistama ja maaliskuussa 2013 perustama osakeyhtiö (kaskasmedia.fi). Kaskas Median toimintaideaan kuuluu tiede- ja asiantuntijaviestinnän parantaminen.

Vaikka Reunamedia ei ole yritys vaan yhdistys, käytän opinnäytetyössä kaikista neljästä kohderyhmästä luettavuuden ja selkeyden vuoksi nimitystä yritys. Reunamedialla on kuitenkin Kaupparekisterissä oma y-tunnus, joka annetaan yhdistykselle siinä tapauksessa, jos yhdistys toimii työnantajana tai yhdistyksessä on alv-verollista toimintaa (Patentti- ja rekisterihallitus 2016).

3.3.1 Haastattelut

Tein teemahaastattelut vuoden 2015 huhtikuussa. Matkustin kahta haastattelua varten Tampereelle, missä tein haastattelut peräjälkeen. Muut kaksi haastattelua tein pääkaupunkiseudulla. Ensimmäinen haastatteluista vei tunnin ja kolme varttia. Olin tehnyt kysymyksiä varastoon, siltä varalta, ettei haastattelu sujukaan niin jouhevasti kuin ennalta ajattelin. Takerruin liikaa näihin varakysymyksiin ensimmäisen haastattelun aikana ja koska haastateltava edusti osuuskuntaa ja oli puhelias, innostuin kuuntelemaan liiaksi hänen mielenkiintoisia ajatuksiaan ja näkemyksiään. En johdatellut keskustelua tarpeeksi tiukasti.

Seuraavia haastatteluja varten karsin kysymyspatteristostani opinnäytetyön kannalta epäolennaiset kysymykset ja selvensin kysymysten esittämisjärjestystä itselleni. Yritin pitäytyä jatkossa tässä järjestyksessä, jos se vain oli mahdollista. Teemahaastattelussa ei toisin voi, eikä kannatakaan seurata kaavamaisesti tiettyä kysymysten esittämisjärjestystä. Kun haastateltava aloittaa itse keskustelun jostain myöhemmäksi aiotusta aiheesta, on luontevaa jatkaa tästä teemasta ja käsitellä koko tema-alue kerrallaan (Hirsjärvi & Hurme 2000, 104.) Kolme muuta haastattelua veivät noin reilun tunnin verran.

Kerroin jokaisen haastattelun alussa teemahaastattelun luonteesta. Kannustin haastateltavia kertomaan mielipiteitään, ajatuksiaan ja kokemuksiaan ja olemaan mahdollisimman avoin. Kerroin haastattelun alussa, että tulen käsittelemään tuloksia yrityksen nimellä, sillä

pienen otoksen ja teemahaastattelun luonteen vuoksi sekä saamani vastausten perusteella, en pystyisi pitämään vastauksia anonyymeinä. Haastateltavien nimiä en kuitenkin mainitse. Tämä ei näyttänyt vaikuttavan haastateltaviin ja heidän vastauksiinsa. Sain mielestäni heidät jakamaan mielipiteitään hyvinkin avoimesti.

3.3.2. Tutkimuksen teema-alueet

Olin jakanut kysymykset kuuteen eri teema-alueeseen. Teema-alueiden jako perustui osittain lukemaani teoriapohjaan, mutta teemojen valintaan vaikutti myös oma mielenkiintoni tiettyjä aiheita kohtaan.

Teema-alueet olivat:

Teema 1. Media-alan yrityksen perustaminen ja käytännön toiminta.

Teema 2. Median murroksen ja toimittajan ammattikuvan muutoksen vaikutus

Teema 3. Ajatuksia freelancerina toimimisesta ja itsensä työllistämisestä.

Teema 4. Pitääkö freelancerin ja itsensä työllistäjän olla yleis- vai erikoistoimittaja?

Teema 5. Neuvot omaa media-alan yritystä perustaville

Teema 6. Yrityksen tulevaisuuden näkymät

Ensimmäisen teeman alla kysyin, milloin ja miten yritys perustettiin, keitä yrityksen perustamisessa oli mukana ja onko kokoonpanoon tullut tai tulossa muutoksia. Mikä on yrityksen liikeidea tai tavoite, vai onko sellaista? Kysyin myös, millaista toimintaa yrityksessä on. Millaisia ongelmia ja erimielisyyksiä oli tullut eteen ja miten ne on ratkottu?

Toisen teeman alla kyselin haastateltavan ajatuksia median murroksesta ja toimittajan ammattikuvan muutoksesta. Miten he ovat muutokset kokeneet ja onko niillä ollut vaikutusta heidän ammattikuvaansa ja oman yrityksen perustamiseen? Tässä osiossa käsittelem myös niitä muita yrityksen perustamiseen johtaneita syitä, jotka tulivat haastattelussa esille.

Kolmannen teeman alla kysyin haastateltavilta freelancerina ja toimimisen hyviä ja huonoja puolia. Onko freelancerius ja itsensä työllistäminen heille vapaavalintainen ratkaisu tehdä toimittajan työtä vai pakon sanelemaa?

Neljäs teema käsitteli itsensä työllistäjän ja freelancerin ominaisuuksia. Millaisia taitoja tarvitaan? Pitääkö itsensä työllistävän toimittajan nykyisin erikoistua johonkin erikoisalaan vai olla kaiken taitava yleistoimittaja?

Viides teema pitää sisällään haastateltavan terveiset yritystä perustamaan aikoville. Kysyin haastateltavilta neuvoja ja vinkkejä, millaisia asioita kannattaa ottaa huomioon, kun perustaa media-alan yrityksen. Miten porukka heidän mielestään tulisi kasata?

Kuudes teema käsitteli yrityksen tulevaisuuden näkymiä. Kysyin, miltä heidän yrityksensä tulevaisuus näyttää? Haastateltavat saivat pohtia asiaa lyhyen aikavälin (1–5 vuotta) ja/tai pidemmän aikavälin (10–20 vuotta) aikajaksoilla.

Pääpaino oli teema-alueissa yksi, kaksi ja kolme. Sain jokaiselta haastateltavalta vastauksia jokaiseen kuuteen teema-alueeseen liittyen. Haastateltavien vastausten pituus eri kysymyksiin luonnollisesti vaihteli vastaajan taustan, mielenkiinnon ja edustamansa yritysmuodon perusteella. Joku haastateltavista saattoi vastata johonkin teema-alueeseen pidemmällä ja perusteellisimmilla vastauksilla kuin toinen. Jos haastateltavalla ei esimerkiksi ollut paljon aikaisempaa kokemusta toimittajan työstä toimituksessa, ei hän pystynyt vastaamaan toimittajan ammattikuvan muutosta liittyvään kysymykseen yhtä kattavasti kuin henkilö, jolla oli vuosien kokemus työsuhteisista toimittajan töistä.

3.3.3 Litterointi ja aineiston analyysi

Litteroin haastattelut melko pian haastattelujen jälkeen ja pyrin litteroinnissa suureen tarkkuuteen. Kirjoitin haastattelut auki haastateltavien puhetyylin mukaisesti ja merkitsin aineistoon tauot ja naurahdukset, mikäli ne olivat oleellisia kontekstin kannalta. En kuitenkaan käyttänyt tulosten analysointivaiheessa näitä oheisviestejä, sillä niillä ei mielestäni ollut asiasisällön kannalta suurtakaan merkitystä. Merkitsin litteroituun tekstiin minuuttimääriä, jotta pystyin palaamaan haluamaani haastattelun kohtaan helpommin, jos tarve sitä vaati.

Litteroitua aineistoa läpikäydessäni alleviivasin teksteistä kohtia, joita aion käyttää analyysissä. Näitä olivat tietenkin selvästi eri teemojen alle liittyvät vastaukset eli käytin analysoinnissa teemoittelua ja abduktiivista päättelyä (Hirsjärvi & Hurme 2008, 137, 173). Etsin aineistosta myös asioita, joihin haastateltavat toisaalta suhtautuvat yksimielisesti, mutta myös aiheita, jotka herättivät eriäviä mielipiteitä. Tämä on aineiston narratiivista strukturointia, jossa aineistosta pyritään löytämään ilmiötä kuvaavia kertomuksellisia linjoja. Keräämästäni aineistosta erottui henkilökohtaisia tarinoita, joissa oli keskenään yhteneväisiä piirteitä. (Hirsjärvi & Hurme, 2008, 137, 173.) Analysointivaiheessa merkitsin ylös myös haastateltavien itsensä esille nostamia mielenkiintoiset näkemyksiä ja kokemuksia. Käytin siis aineistoa analysoidessa myös induktiivista päättelyä.

Haastatteluissa kysymysten esittämisjärjestys vaihteli jonkin verran, sillä haastateltavat saattoivat itse aloittaa keskustelun jostain alun perin myöhemmin aikomastani teemasta. Järjestelin vastauksia oikeiden teema-alueiden alle tuloksia kirjatessani.

Teemahaastatteluissa syntyi myös paljon aineistoa, jota en katsonut tarpeelliseksi käyttää opinnäytetyössä. Sellaisia olivat muun muassa haastateltavan liian yksityiskohtaiset kertomukset aikaisemmasta työkokemuksesta tai ajatuksia journalismin tutkinnon soveltuvuudesta muihin kuin toimittajan töihin.

Halusin säilyttää haastateltavien sitaateissa puhekielisyyden. Jotta vastaukset ovat paremmin luettavissa ja ymmärrettävissä, muutin sitaatteja hieman lähemmäksi kirjakieltä siinä määrin kun se oli asian sisältöä muuttamatta mahdollista. Lyhensin ja siistin sitaateista pois turhat täytesanat ja merkityksettömät haastateltavan kesken jättämät lauseen aloitukset. Olen merkannut puheesta puuttuvat sanat sulkuihin, mikäli haastateltava vastasi suoraan kysymykseen toistamatta kysymyksen aihetta. Virkkeiden välistä poistettuja turhia lauseita merkkeaan suluissa olevalla kolmella pisteellä (...). Olen yhdistellyt haastateltavan puhetta samaksi sitaatiksi tapauksissa, joissa hän puhuu selvästi samasta aiheesta, vaikkakin haastattelun eri vaiheissa.

4 Tulokset

Keräsin teemoittelun ja narratiivisen strukturoinnin keinoin aineistosta subjektiivisia kokemuksia, mielipiteitä ja kertomuksia. Käytän tulosten tarkastelussa järjestystä, minkä muodostin jo haastatteluja varten laatimassani kysymysrungossa ja jonka esittelin kohdassa 3.3.2.

4.1. Media-alan yrityksen perustaminen ja käytännön toiminta

Ensimmäisen teeman alla käsittelen yrityksen taustatietoja: milloin, miten ja ketkä yrityksen perustivat? Ovatko he rekrytoineet lisää ihmisiä yrityksen perustamisen jälkeen? Käsittelen myös yrityksen käytännön toimintaan liittyviä kysymyksiä. Mikä oli perustajien liikeidea, vai oliko sellaista? Millaista toimintaa yrityksessä on, ja missä laajuudessa yritys pyörii. Työllistävätkö he esimerkiksi kaikki jäsenensä, vai onko yritys vain taustaturvana ja osa-aikaisena työllistämismuotona?

Tämän teeman kohdalla käyn läpi myös mahdolliset ongelmatilanteet tai erimielisyydet, joita useamman henkilön keskinäisessä toiminnassa usein tulee vastaan. Henkilökemia ja jäsenten väliset suhteet vaikuttavat mielestäni olennaisesti koko yrityksen toimintaan ja

menestykseen. Onko erimielisyyksiä syntynyt, miksi ja missä määrin? Onko yrityksen sisällä esiintynyt passiivisuutta? Miten erimielisyydet yrityksessä hoidetaan?

4.1.1 Yrityksen perustaminen, jäsenmäärä ja rekrytoiminen

Kaikki haastateltavat yritykset ovat perustettu 2000-luvulla, vuosina 2012–2015.

Osuuskunnissa jäseniä on eniten: Kursiivissa perustamisvaiheessa kolmetoista ja Sarkassa seitsemän. Kursiiviin liittyi vuoden 2015 alussa uusi jäsen, joka oli yhden Kursiivilaisen tuttu ja miettinyt itse liittymistä osuuskuntaan. Puoli vuotta osuuskunnan perustamisesta Sarka lisäsi jäsenmääränsä kahteentoista. Reunamediaa oli perustamassa kahdeksan henkilöä ja haastatteluhetkellä mukaan oli tulossa yhdeksäs jäsen. Kaskas Mediassa kolme omistajan lisäksi työntekijöiden määrä vaihtelee viiden ja seitsemän henkilön välillä työtilanteiden mukaan.

Kursiivin perustivat Haaga-Helian ammattikorkeakoulun toimittajaopiskelijat vielä opiskellessaan journalismin koulutusohjelmassa. Kursiivissa osuuskunnan jäsenet tulivat valmiiksi annettuina, kun kaikki Haaga-Helian ammattikorkeakoulun osuuskuntakurssille ilmoittautuneet olivat oikeutettuja perustamaan yhteisen osuuskunnan.

Oli kaksi valmista porukkaa, jotka tunsivat toisensa. Puolet meidän vuosikurssilta, puolet kahta vuotta nuoremmalta vuosikurssilta.

Sarkan perusti tiedotusopin opiskelijakaverit Tampereen yliopistosta. Heitä oli alussa seitsemän siksi, että osuuskunnassa tulee olla vähintään seitsemän jäsentä, jottei heitä katsota yrittäjiksi, vaan palkansaajiksi osuuskunnassa. Jäsenmäärää kasvatettiin nopeasti perustamisvaiheen jälkeen viidellä jäsenellä.

Meillä kävi hyvin nopeasti osuuskunnan perustamisen jälkeen niin, että kaksi tyyppiä sai vakituisen työpaikan ja yksi sai todella pitkän määräaikaaisuuden. Minullakin oli määräaikaaisuuksia. Näytti siltä, että ei meillä olekaan ihmisiä tekemään proggiksia ja töitä. Kuitenkin niitä tarteisi tehdä, että osuuskunta pyörii, koska rahaa pitää saada jotain kautta.

Kaksitoistahenkisessä porukassa on haastatteluhetkellä kahdeksan kirjoittavaa toimittajaa ja neljä kuvajournalistia. Myöhemmin rekrytoidut henkilöt valittiin jäseneksi sen perusteella, että vähintään joku Sarkassa tunsu tämän entuudestaan. Jäseneksi ei huolita ketä tahansa tuntematonta.

Tähän asti on mennyt sen mukaan, että mitä tunnetaan ihmisiä ja millainen työnjälki on. Ja että on hyvä tyyppi. Ei riitä, että on hyvä työssään, pitää olla myös hyvä tyyppi.

Myös Reunamedian ja Kaskas Median yritysidea lähtivät liikkeelle kaveriporukassa. Tosin Kaskas Mediassa kaveruus oli varsin tuore ja idea yritykseen tuli sen jälkeen, kun porukka puolivahingossa muodosti itse itsensä.

Porukka muodosti yrityksen. Idea lähti niistä ihmisistä. (...) Törmättiin sattumalta ja alettiin puhumaan median tilasta. Tajuttiin, että: vau, meillähän on samanlaisia ajatuksia ja myös samanlaista energiaa.

Reunamedia syntyi opiskelijaporukalla sivuprojekti-periaatteella. Pääosa jäsenistä opiskelee Tampereen yliopistosta tiedotusopin linjalla. Reunamedia perustettiin, kun sen jäsenet halusivat tehdä jotain omaa ja kehittää omaa ammattitaitoaan.

Reunamedia syntyi tarpeelle ja halulle kokeilla vähän omia siipiä. Voiko tällaista tehdä ja kyllä voi.

Taustalle perustettiin yhdistys, jotta toiminnalla on jokin virallinen instanssi. Reunamedia hankkii joukkorahoitusperiaatteella journalistiseen työhön liittyvää kalustoa, jolloin välineistö ja mahdollinen rahaliikenne on jonkun hallinnoimaa. Jos Reunamedian toiminnasta saadaan tulevaisuudessa rahaa, aikovat he jatkossa miettiä sopivaa yritysmuotoa.

Perustettiin yhdistys tähän taustalle. Tätä olisi tarkoitus kehittää ammattimaisempaan suuntaan. Yritysmuoto voisi olla oy tai esimerkiksi osuuskunta. Jos tässä saadaan tuotemerkki patentti- ja rekisterihallitukseen läpi, on tämä helpompi siirtää sen alle. Kaikenlainen rahaliikenne ja muu, jos sitä joskus on. Yhdistyshän ei ole voiton tavoittelemiseksi tarkoitettu instanssi. Tässöpä ei voittoa tehdä niin se oli tähän alkuun ihan hyvä.

4.1.2 Käytännön toiminta ja työllistyminen

Sarkamedian toimintaidea lähti tutkivan journalismin tekemisestä. Heillä on ollut tavoitteena myös oma julkaisu ja monimediallisuus. Haastatteluhetkellä kolmasosa Sarkan jäsenistä työllisti itsensä täyspäiväisesti Sarkan kautta. Haastattelun aikana he olivat työstimässä Marimekko-kirjaprojektia, joka valmistui syksyllä 2015.

Tutkiva journalismi on intohimo, mitä halutaan tehdä. Meidän toiminta tähtää siihen, (...) että kaikki Sarkan jäsenet voisi työllistää itsensä pelkästään Sarkalla. Se ei todennäköisesti tule tapahtumaan kovin helposti tai nopeasti. Alkuvaiheessa meillä oli myös haave, että me tehtäisiin oma julkaisu omilla ehdoilla. Nimenomaan jotain tutkivaa ja laadukasta. Hyvin monimediallista, että voisi olla ääntä, grafiikkaa, datajournalistista.

Toistaiseksi on mennyt aika hyvin. Ollaan saatu aika paljon töitä ja välillä on täytynyt jopa kieltäytyä, mutta siinäkin tietysti niitä syitä, että osa tekee sitä päivätyötä, niin ei voi tehdä töitä Sarkan kautta. Me tehdään taas tutkivaa tietokirjaa, niin nyt on taas todella kiire ja se sitoo paljon tekijöitä. Se tulee syksyllä ulos ja on ensimmäinen Sarkan iso projekti.

Sarkamediassa toiminta on demokraattista yhteishengessä tapahtuvaa, mikä on osuuskuntatoiminnalle tyypillistä.

Toimitaan hyvin demokraattisesti siinä mielessä, että ei ole mitään vahvaa johtajaa, joka esimerkiksi jakaisi töitä. (...) Joku huolehtii enemmän kotisivuihin liittyvistä asioista, joku somesta ja joku laskutuksesta, taloudesta ja kirjanpitäjän kanssa yhteydenpidosta. Pidämme esimerkiksi blogia. Sitä kirjoittaa kaikki ja siinä on vuorot.

Kaskas Median kaikki kolme osakasta työllistävät itsensä täyspäiväisesti omassa yrityksessään. Heillä on töitä riittänyt niin paljon, että avuksi on palkattu tarvittaessa myös ulkopuolisia työntekijöitä. Työt on projektiluonteisia ja niitä koordinoi vuorollaan määrätty vastuhenkilö. Kaskas Median liikeideana on parantaa asiantuntija- ja tiedeviestintää Suomessa.

Me jaetaan niitä hommia niin, että ne on about tasan. Kaikki hallitsee lähes kaikki asiat tällä hetkellä. On löytynyt semmoisia (alueita), että joku on tuossa vähän parempi tai se sujuu siltä nopeammin niin, hoida sinä sitä. Jokaisella on joku vastuuprojekti ja se edistää sitä sen mukaan, mitä tulee ja jakaa töitä muille, hoitaa sen loppuun asti eli laskuttaa ja kaikki. Jokainen hoitaa kirjanpitoa sitä mukaan kun sitä tulee.

Meillä on eripituisia projekteja. Meillä on pysyviä asiakkaita, joille tuotetaan sisältöä vuoden ympäri. Sitten on semmoisia isoja ponnistuksia, että tehdään joku jätti-iso sisältöprojekti, semmoinen voi kestää vaikka kolme kuukautta. Sitten siinä vieressä menee koko ajan semmoista pienempää silp-

puu. Mutta aika paljon vähemmän nykyään itse kirjoittaa kuin joskus toimittajana. Paljon menee aikaa säätämiseen.

Reunamediassa tuotetaan omilla ehdoilla sellaista journalismia kuin he itse haluavat eli ”nuorta journalismia Pirkanmaalta.”

Halutaan tehdä mahdollisimman nuorekasta ja nuorille aikuisille suunnattua journalismia. (...) Ehkä tämmöistä narratiivista journalismia. Julkaisutahti ei ole kovin tiivis. Ei ole aikaa riittävästi, koska tämä on sivuprojekti monille. Reunamedian jutut syntyvät kaiken sen muun elämän ohessa.

Ehkä se työskentelytapa on tällainen kollektivistinen. Pallotellaan ideoita yhdessä ja mielellään käytetään editointiin aikaa. Työparit aina vaihtuu, kuvaa ja toimittajapari esimerkiksi.

Kursiivissa jäsenet eivät juurikaan tee töitä yhdessä. Vain muutama jäsen tekee osuuskunnan kautta toimittajan töitä. Kursiivin edustajan mukaan heiltä puuttui alun perin liikeidea. Osuuskunta perustettiin osuuskuntakursilla, jonne kerääntyivät freelacereina mahdollisesti työskentelemään aikovia journalismin opiskelijoita.

Meillä aika vähän sellaista, että tehtäisiin työtä yhdessä. Tai oikeastaan sitä ei ole. Oli alussa ja ehkä vieläkin haaveena, että vaikka ideoitaisiin yhdessä. Ehkä kaksi kertaa ollaankin kokoonnuttu pienellä porukalla. Jokainen voi heitellä juttuideoita ja saada sparrausta muilta. Mutta se on toistaiseksi ainoa, mitä ollaan työnmerkeissä tehty yhdessä.

4.1.3 Erimielisyydet ja niiden ratkaiseminen

Sekä Sarkan että Kursiivin edustajat tarttuivat esittämäni passiivisuuskysymykseen ja puhuivat sen aiheuttamista ongelmista. Kumpikin haastateltavista kuuluu osuuskunnan aktiivijäseniin. Suurin syy on jäsenten ajan puute. Opiskelu ja muut työt vievät jäsenten aikaa niin, ettei kaikilla ole aikaa panostaa osuuskunnan toimintaan. Tästä johtuen osuuskunnan pyörittämisvastuu kasaantuu muutaman jäsenen harteille. Tämä aiheuttaa jonkin verran erimielisyyttä.

Vaikka Sarkan edustaja puhui aikaisemmin demokraattisesta työskentelytavasta vastuualueiden jakaantumisesta, toivoi hän kuitenkin työnjaossa tasapuolisempaa jakoa. Yrityksessä on joutunut tekemään paljon töitä talkooperiaatteella, varsinkin alussa. Usein nämä

talkootyöt kasaantuvat tiettyjen ihmisten kontolle. Sarkan edustaja on kokenut ilmenneen passiivisuuden tai töiden epätasaisen jakautumisen jonkinasteisena ongelmana.

Itse olen harrastanut paljon joukkueurheilua ja ylipäättään tehnyt tällaisia ryhmäprojekteja paljon, niin ei ole mitenkään uutta, että se on tullut myös tässä osuuskunnassa vastaan. Just toi passiivisuus. Vaikka sitä kuinka peräänkuuluttaisi, että kaikkien pitäisi tehdä yhtä paljon. Saattaahan se luoda jotain tietynlaista epäoikeudenmukaisuuden tunnetta ehkä.

Toki ollaan pyritty siihen, että jaettaisiin mahdollisimman tasan hommia, mutta eihän se ihan niinkään aina välttämättä mene, niin kuin ei missään porukassa. Jotkut hoitaa vähän enemmän niitä osuuskuntaan liittyviä asioita kuin toiset.

Osuuskunnan aktiivisten jäsenten ansiosta Sarkan kaikki jäsenet saavat brändiedun. Jos joku jäsenistä ei vastapainoksi tarjoa brändiedusta työpanosta osuuskunnalle, saa hän sen tavallaan täysin ilmaiseksi tarjottimella muiden jäsenten työnä.

Ratkotaan sitä varmaan tässä ihan lähiaikoina, että miten saadaan tämä pysymään tasapuolisena.(...) Ei se mene ihan niinkään, että kaikki saa sen brändihyödyn, saa kuulua tähän, mutta ei sitten rahoitakaan tätä, koska ei ehdi tekemään töitä.

Sarkan edustaja on uhrannut paljon aikaa osuuskunnan pyörittämiseen. Hänen mielestään olisi hyvä, jos muut tajuaisivat yhteisen talkoohengen merkityksen ilman, että sitä kenenkään tarvitsisi erikseen pyytää. Kuinka pitkään pelkillä kiitoksilla jaksaa? Hänen puheistaan kuitenkin käy ilmi, että Sarkassa asioista keskustellaan ja vaikeatkin asiat nostetaan pöydälle käsittelyyn. Niin, ettei kyräilyä selän takana ehtisi syntyä.

Talkoohengellä tätä nyt tehdään ainakin niin kauan kun alkaa saada rahaa sillei oikeasti. Toki siinä perustamisvaiheessa oli paljon byrokratiaa ja töitä, ja joutui tekemään paljon talkoina. Ja sama jatkuu toistaiseksi, mutta varmaan siitäkin pitäisi taas jossain vaiheessa huudella ja keskustella. Se ei saisi mennä semmoiseksi kyräilyksi.

Mutta toisaalta myös toivoisi, että muutkin ymmärtäisi sen määrän, mitä itse laittaa siihen panosta saamatta. Muuta kuin niitä hyvä-kommentteja silloin tällöin. Ne ei loppuviimeiks kuitenkaan tuo sitä leipää pöytään.

Myös Kursiivissa esiintyy passiivisuutta, mutta Kursiivin edustaja ei näe sitä ongelmana – ainakaan enää. Osuuskunnan jäsenet ovat työllistyneet muualle, jolloin heidän intressinsä osuuskuntatoimintaa kohtaan sen perustamisen jälkeen ovat muuttuneet. Koska osuuskuntaa ei perustettu alunperinkään sillä periaatteella, että kaikki jäsenet työllistyisivät sitä kautta päätoimisesti, ei jäseniä voi hänen mukaansa syyllistää osallistumattomuudesta. Hänen omat näkemyksensä yhteisen yrityksen pyörittämisestä tuntuvat kuitenkin eroavat osuuskunnan muiden (passiivisten) jäsenten näkemyksestä.

En sanoisi, että se (passiivisuus) on ongelma. Meillä ei ollut missään vaiheessa se tavoite, että kaikki olisi täysillä mukana. Jos mulla olisi joku toisenlainen yritys, niin haluaisin, että kaikki olisi siinä täysillä mukana. Kursiivin kohdalla olen jotenkin hyväksynyt sen, että kaikki saa tehdä omalla paimolla, millä haluaa. Toisaalta se on ihan rikkaus, että osa meistä on vaikka vakitöissä ja niillä on jalka siellä oven välissä. Ja he tuovat sitä näkemystä tavallaan sieltä työnantajan puolelta.

Kursiivin edustajan puheesta voi silti aistia pettymystä, ettei osuuskunnasta tullutkaan aktiivisesti yhdessä toimivaa kokonaisuutta, millaisena hän ehkä sen alussa ajatteli. Kuten edellä olevasta sitaatista käy ilmi, hän on ”jotenkin hyväksynyt sen”, että osa voi olla osallistumatta toimintaan mitenkään niin halutessaan. Hän on myös nähnyt, miten ideoita syntyy, mutta niitä ei sitten ollakaan oltu toteuttamassa. Hänen mielestään toimivassa osuuskunnassa jäsenillä on sisältäpäin tulevaa intoa ja motivaatiota. Hän mainitseekin usein puheessaan sanan ”innostus.”

Mulla ei ainakaan ole tällä hetkellä mitään halua lähteä just tätä Kursiivia kehittämään johonkin toiseen suuntaan. Olen aika monta kertaa meidän kohdalla nähnyt sen, että on niin kuin ideoita ja on jotain sellaista, että nyt aletaan tehdä jotain, mutta jostain syystä asiat eivät vaan tapahdu.

En tiedä, mitä se vaatisi. Ehkä se vaatisi sen, että joku alkaisi oikeasti piiskaamaan. Mutta mun mielestä se ei olisi taas kovin motivoiva tapa tehdä mitään. Se olisi aika kauheata, että joutuisin itse piiskaamaan niitä ihmisiä siihen, että nyt tehkää, että me saadaan jotain tehdyksi. Sen pitäisi olla sellaista, että kaikki tavallaan olisi yhtä innoissaan ja itse piiskaisi itseään, että asiat tapahtuisi.

Tulkitsin hänen ajatuksensa niin, että perustamisvaiheessa hänellä oli hyvin erilainen näkemys yrittämisestä ja Kursiivin toiminnasta, mitä se sitten käytännössä tuli olemaan. Turha hakea syyllisiä, mutta ymmärrettävästi asia on aluksi voinut turhauttaa, jos odotukset ovat olleet aivan erilaiset.

Ajanpuute on yksi merkittävimmistä tekijöistä, mikä vaikuttaa myös Reunamedian käytännön toimintaan. Passiivisuudesta ei ole haastateltavan mukaan kyse, vaan ajanpuutetta, mutta se ei aiheuta porukassa kuitenkaan erimielisyyttä.

Meillä on aika eri elämäntilanteissa ihmiset. Osa tekee vähän enemmän osa vähemmän. Alussa asti on ollut sellaista, että kukin voimiansa mukaan. Ajan puutetta, ei passiivisuutta. Ainoat ongelmat tulee siitä, että vuorokaudessa on 24 tuntia ja kaikilla on kaikkea muutakin niin paljon. Oikeastaan sovittelu liittyy siihen, että kuka kerkee.

Osa on enemmän äänessä kuin toiset ja se on ihan luonnekysymys. Toiset osallistuu enemmän kuin toiset. Se sopii mulle. Toiset on enemmän sivusta-seuraajia, mietiskelijöitä ja tarkkailijoita.

Kaskas Media eroaa tässä asiasta muista yrityksistä siinä, että se on osakeyhtiö, joka työllistää omistajat täyspäiväisesti ja muutaman työntekijän. Passiivisuus ei siis tule osakeyhtiömallissa oikein kyseeseen, mutta ilmeneekö yrityksessä jonkinlaista ongelmaa työnjakamisessa ja työn tekemisen määrissä? Kaskas Median edustajan mukaan ei. Jokainen osakas kantaa kortensa kekoon tasapuolisesti ja palkkakin on kaikilla osakkailla sama. Taustalla on luottamus muihin.

Me tehdään kaikki vaan samaan pataan. Tasapalkka ja uskotaan, että kaikki tekee saman verran. Meillä on luottamus toisiimme. Ihan aidosti sen arjessa pystyy havainnoimaan, että kaikilla on kädet suht täynnä. Sitten meillä on viikkokokouksia semmoisia rutiineja, että katsotaan, että mitä sulla on ja mitä mulla on. Semmoinen sisäinen viestintä myös pelaa, että mä tiedän, missä kaikki on ja mitä ne suurin piirtein tekee. Meillä kolmella on yhteinen kalenteri.

Kukaan haastateltavista ei tuo esille mitään suuria konflikteja tai riitoja. Jotain erimielisyyttä on tietysti esiintynyt, mutta kaikista on selvitty puhumalla. Sarkan edustajan mukaan turhilta riidoiltaan välttyään, jos henkilökemiat ovat kohdallaan. Hän korostaa kasvokkain puhumisen tärkeyttä. Keskustelut esimerkiksi Facebookin kautta voivat aiheuttaa vää-

rinyymmärryksiä. Kun ihmiset tuntevat toisensa hyvin, ei väärinyymmärryksiä synny niin helposti.

Joo, se (henkilökemia) on todella tärkeää. Sen huomaa tosi hyvin nyt, kun me hajaannuttiin, eikä oltukaan enää täällä (Tampereella). Facessa on oma ryhmä. Pidetään virtuaalisesti työyhteisöä yllä. Tuommoisessa nonverbaalisessa viestinnässä voi tulla väärinyymmärryksiä. On hyvä, että tiedostaa ne tyypit oikeasti, millaisia ne on myös luonteeltaan, ettei tule mitään turhia risti-riitoja.

*Ja sitten joskus, kun jollain ihmeen kaupalla saadaan kaikki samaan tilaan edes kerran pari vuodessa, niin silloin on kuitenkin tosi helppo puhua kasvo-
tusten niistä aiheista. Ideaalitilannehan olisi, että meillä olisi joku yhteinen työhuone ja suurin osa ihmisistä olisi samalla paikkakunnalla. Tällä hetkellä se ei kuitenkaan ole vielä ajankohtaista sen takia, kun niin monella on niitä muita töitä toisen työnantajan palveluksessa.*

Kursiivissa oli varsinkin perustamisvaiheessa ja alkutaipaleella erimielisyyksiä tai ”kaikenmaailman solmuja ja mutkia.” Ne liittyivät lähinnä osuuskunnan pyörittämisen käytännön asioihin. Ongelmista on selvitty avoimesti keskustelemalla ja muiden mielipiteet huomioon ottamalla.

Kun on ollut kaikenmaailman solmuja ja mutkia matkalla, niin kaikki suhtautuu jotenkin jalat maassa ja järkevästi.

Riidat on liittyneet palkanmaksuihin ja käytäntöihin. (...). Ärsytti suunnattomasti, jos asiat hoidetaan lepsusti tai hoidetaan niin ja näin. Siitä minä ainakin sanoin jossain vaiheessa kovaa sanaa. Ollaan edelleen hyvissä väleissä, ellei paremmissa, niiden kanssa, joiden kanssa siitä oli kiistaa.

Riitoja ei kannata pelätä. Vaikeiden asioiden läpikäyminen ja ratkaisujen löytäminen yhdessä, voi parantaa jäsenten välisiä suhteita.

Ne (riidat) eivät ole olleet sellaisia, että lähdetään ovet paukkuen. Ei ole ketään, joka vaan pysyisi tiukasti kannassaan. Kaikki on keskustelevia ja näkee kaikkien muidenkin eri kannat.

Myös Kaskas Median edustaja on samoilla linjoilla Kursiivin ja Sarkan edustajien kanssa. Erimielisyydet Kaskas Mediassa hoidetaan suoraan puhumalla – ja purkamalla. Toiset kuuntelevat purkautujaa ja sitten keskustellaan. Kaskas Median edustaja nostaa jälleen esille omistajien ja työkaverien välisen luottamuksen, mikä auttaa riitojen läpikäymisessä ja ratkaisemisessa.

Totta kai meillä on ollut erimielisyyksiä (nauraa). Varsinkin alkuvaiheessa tuli pieniä purkauksia, mutta ne myös käsitellään hyvin tehokkaasti. Kukaan ei ole mitenkään pitkävihainen. Kyllä me ollaan tosi suoraan puhuttu. Meillä on tosi avoin keskusteluyhteys.

Sitä mukaan käsitellään, kun jollain alkaa kiristää. Se ärähtää ja muut kuuntelee ja vähän puleerataan, että missä tässä on kyse. Se on varmaan universaalisesti paras tapa, että purkaa sen vain ulos.

Ollaan otettu kovastikin yhteen, mutta emme pelkää sitä, koska se liittyy varmaan myös siihen luottamukseen. Aika mahdotonta olisi tehdä mitään, jos olisi semmoinen tilanne, jos ei voisi jauhaa avoimesti.

Reunamedian edustajan mukaan heilläkään ei ole sattunut mitään suuria konflikteja. Erimielisyydetkin liittyvät yleensä aikaan tai sen puutteeseen nekin.

Tietysti, jos kokoustetaan illalla kahdeksalta ja ihmiset on väsyneitä, niin voi tulla jonkinlaista kädenvääntöä. Tällaiset erimielisyydet liittyvät enemmän semmoiseen ihmisten ajankäyttölliseen haasteisiin. Nekin on vain sovittelukysymyksiä.

4.2 Median murroksen ja toimittajan ammattikuvan muutoksen vaikutus

Kun yritystä perustetaan, ei taustalla ole yleensä vain yhtä syytä. Kun toimittaja perustaa oman media-alan yrityksen voi olettaa, että taustalta löytyvät ainakin median murros ja toimittajan ammattikuvan muutos. Halusin tietää, missä määrin nämä kaksi asiaa vaikuttivat haastateltavilla, vai vaikuttivatko ollenkaan. Käsittelen myös muita syitä, jotka saivat haastateltavat lähtemään mukaan yrityksen perustamiseen.

4.2.1 Vaikuttiko median murros yrityksen perustamiseen?

Median murroksella tarkoitan tässä tutkimuksessa teknologisen, taloudellisen ja kulttuurisen kehityksen aiheuttamaa media-alan myllerrystä. Kysyin haastateltavilta vaikuttiko median murros ja siitä käytävä keskustelu siihen, että he lähtivät perustamaan media-alan yritystä. Osalla yrityksen perustajista vaikutti, osalla ei.

Kursiivissa ja Reunamediassa ei murehdittu median murrosta, kun yrityksen ja yhdistyksen perustamista mietittiin.

Meidän kohdalla ei mietitty mitään median murrosta. Taustalla oli puhtaasti käytännölliset syyt. (Kursiivi)

Sekä Sarkan että Kaskas Median edustajien mielestä median murroksella ja siitä käydylä keskustelulla oli paljonkin vaikutusta yrityksen perustamiseen. Kumpikin haastateltavista kertoivat kuinka he omissa porukoissaan olivat ärsyyntyneitä ja kyllästyneitä median murros -puheeseen.

Ajatus lähti siitä, että me oltiin tosi kyllästyneitä, miten hirveästi on semmoista negatiivista puhetta tällä alalla. (Sarka)

Kaskas Median edustaja mainitsee median murros -termin useaan otteeseen puheessaan. Heille jatkuva murrospuhe ja narina oli yksi suurimmista syistä, miksi he perustivat Kaskas Median.

Siinä kohtaa se median murros tuntui jotenkin semmoiselta ärsyttävältä. On aika kuivaa ajatella, että mulla on tässä ura ja mä oon tosi innostunut tästä työstä ja kaikki muualla ympärillä toivottaa, että talouskäppyrät menee nurin.

Se (yrityksen perustamisidea) lähti keskustelusta, missä me höyryttiin, että vaikka tekee kokoajan parhaansa, niin siitä huolimatta ympärillä on jatkuva narinan ilmapiiri. Huonostihan tässä menee, ytteet tulee, printti ei kannata ja kaikki on huonosti.

Kaskas Median perustaja oli töissä isossa mediataloissa. Haastateltava kertoo nauttineensa toimittajan työstä. Ihmettelen, miksi hän silti päätti irtisanoa itse itsensä. Syy liittyy median murrospuheisiin ja media-alan työpaikkojen pysyvyyden epävarmuuteen. Vaikka toimittajana tekee työnsä miten hyvin tahansa, ei se Kaskas Median edustajan mukaan enää riitä takaamaan vakityöpaikan pysyvyyttä. Hän mainitsee myös, että haluaa aina ”tehdä parasta.” Hän on mielestään saanut tehdä laadukasta työtä toimituksessa, mutta häntä saattoi mietityttää olisiko näin jatkossakin.

Vaikka mä tekisin toimittaja parhaani, niin se ei välttämättä mene ollenkaan käsi kädessä sen kanssa, että jatkuuko mun työsuhde. Haluan tehdä superhyvää työtä edelleen. Ehkä semmoinen oli se havahtumisen hetki siinä.

Ajatus mahdollisesta irtisanomisesta kummitteli taustalla ja helpotti päätöstä siirtyä yrittäjäksi. Loppujen lopuksihan hän kokee yrittäjyyden mediatalon toimittajapestiä turvallisempaa ratkaisuna ja keinona ylläpitää työn korkeaa laatua.

Jos haluan tehdä parasta ja sen lisäksi olla vähän kontrollissa omasta kohtalosta, niin mä lähden tekee yrittämistä, joka kuulostaa monen mielestä tosi uhkarohkealta, mutta itse asiassa täytyy sanoa, että se on näin jälkikäteen katsottuna fiksu ratkaisu. Ja mulle ei kukaan voi antaa potkuja.

Kaskas Median haastateltava osoittaa rohkeaa ja eteenpäin pyrkivää asennetta, vaikka ympärillä seinät heiluisivatkin. Hän ennakoi ja päättää toimia ennen kuin on myöhäistä. Hän ei lähde mukaan narinapuheisiin, vaan tarttuu niin sanotusti itse härkää sarvista.

Mun mielestä on ärsyttävä ajatus, että mun pitäisi vain odotella, että joku murros tulee ja sitten mulla ei oo töitä. Jos on joku selkeä ongelma, niin turha sitä on jäädä odottelemaan. Vaan halusi ottaa itse sitä haltuun.

Kaskas Median naisilla oli luja usko siihen, että laatujournalismille on kysyntää ja että itse voi vaikuttaa työllistymiseensä tällä alalla. Turha jäädä odottelemaan.

Me jaettiin se semmoinen mindsetti, että ihan sama, että on murros. Kiva juttu, että tieto on avointa. Uskon silti idealistisesti, että laadusta halutaan maksaa ja sellaisesta tiedosta, joka oikeasti tulee tarpeeseen.

Myös Sarkassa oli luotto siihen, että kaiken median murroksen keskellä, edelleen laatujournalismille riittää kysyntää. Sarkan perustajilla ei ollut osuuskunnan perustamisvaiheessa tiedossa toimittajan työpaikkoja, joten yrittäminen vaikutti varteenotettavalta vaihtoehdolta. Ehkä murrospuheet vaikuttivat heihin siinä määrin, etteivät he uskoneetkaan ainakaan aluksi työllistyvänsä muutoin kuin freelancerina, mutta toisin kävi.

*Ja toisaalta se, että me uskotaan journalismiin ja siihen, että sitä tarvitaan. Hyviä tekijöitä tarvitaan. Silloin kenelläkään ei ollut näkyvissä mitään vaki-
duuneja.*

4.2.2 Toimittajan ammattikuvan muutoksen vaikutus yrityksen perustamiseen

Toimittajan ammattikuva on muuttunut niin, että toimittajalta vaaditaan sisällöntuotantoa erilaisille julkaisualustoille. Monikanavajulkaiseminen johtaa työrutiinien yksinkertaistumiseen ja toimittajan työ vaati tekijältään tehokkuutta ja nopeutta. Haluavatko haastateltavat tehdä toimittajan työtä, jos sitä on tehtävä nykyisenkaltaisella tavalla?

Kysyin haastateltavilta, millaisena he näkevät nykytoimittajan ammattikuvan. Sarkan ja Kaskas Median edustajalla oli eniten kokemusta toimitustyöstä ja he tarttuivatkin tähän kysymykseen hanakammin. Kursiivin ja Reunamedian edustajilla ei ollut pitkiä toimitustyökokemuksia, joten heidän vastauksensa jäivät tältä osin suppeammaksi.

Kaikki puhuivat toimitusten kasvaneesta kiireestä ja työmäärästä. Negatiivisemmin nykytoimittajan työnkuvaan suhtautuivat Sarkan ja Kursiivin edustaja. Heidän koko haastatteluiden perusteella heistä kumpikin haluaakin selvästi tehdä töitä freelancereina.

Vaikuttiko ammattikuvan muutos yrityksen perustamiseen jollakin tasolla? Sarkan edustalle sillä oli selvästi eniten vaikutusta. Reunamedian perustamiselle sillä oli haastateltavan mukana jonkin verran vaikutusta, mutta Kaskas Median ja Kursiivin edustaja eivät nähneet sen vaikuttavan heidän yrittäjyyteensä.

Sarka edustajalla toimittajan ammattikuvan muutoksella oli siis suuri vaikutus siihen, että hän lähti työllistämään itse itsensä ja perustamaan osuuskuntaa. Hänellä on omakohtaista kokemusta siitä, miten toimittajan työ on muuttunut vajaassa kymmenessä vuodessa. Hän näkee toimittajan ammattikuvan muuttuneen kiireisemmäksi ja työmäärän ja paineen kasvaneen, mutta palkat tai palkkiot eivät ole seuranneet tätä kehitystä.

Ei se (toimittajan) asema ole tällä hetkellä kovin kaksinen. Itse olen ollut ekassa pitkässä määräaikaaisuudessa vuonna 2007 ja se ero tähän päivään valtava. Vaikka mulla ei ollut koulutusta alalle, mulle tarjottiin kesän jälkeen pätkeä vuoden loppuun. Nyt tuntuu uskomattomalta ajatella, että se oli mahdollista silloin. Ja esimerkiksi siinä lehdessä, missä olin nettisähkeistä maksettiin erillinen palkkio.

Suurimmaksi ongelmaksi omalta kannaltaan hän näkee toimittajan työtahdin nopeutumisen, toimitusten kiireen ja tehokkuusvaatimuksen. Hän ei pidä tällaisesta työskentelyta-

vasta. Hän jopa mietti, sopiiko hän edes tälle alalle, jos ainoa tapa olisi tehdä töitä nykyajan toimituksissa.

Työmäärä on kasvanut ihan hirveästi. Miten pitää varioida eri medioihin. Netti räjähti just niihin aikoihin. Kiire on lisääntynyt aivan valtavasti ja paine, joka liittyy siihen työhön. Pitää halita eri välineet. Pitää olla jotenkin tosi nopea.

Kyllä (toimittajan ammattikuvan muutos) todellakin vaikutti. Välillä musta tuntuu, että onko musta tälle alalle, jos menee tähän suuntaan, että pitää olla vaan nopea ja tehdä kiireessä. Olen semmoinen tosi pedantti ja haluan tehdä huolellisesti ja hyvin. Siellä verkkomaailmassa se nopeus on kovempi valtti kuin huolellisesti tehdyt, taustoitettut ja viimeistellyt tekstit.

Reunamedian edustajalle toimittajan työnkuvan muutos vaikutti jonkin verran Reunamedian muodostamiseen. Hänellä on jonkin verran kokemusta toimituksissa työskentelemisestä. Lyhyissä työsuhteissa toimituksissa hän ei saanut riittävästi palautetta työlleen, mikä olisi auttanut ammatillista kehittymistä.

Valehtelisin, jos väittäisin, ettei se (ammattikuvan muutos) mitenkään vaikuttanut. En voi sanoa mitään siitä, millainen tämä mediatalojen kehitysprosessi on. Miten paljon siellä oikeasti käytetään aikaa siihen, että yhdessä kehitetään ammattilaisina.

Mun kokemus on, että en paljoakaan saanut kritiikkiä tai palautetta. Palautteen antaminen on ollut pintapuolista, kukaan ei ole seurannut pidempää kehityskaarta. Kesiä ja lyhyitä pätkiä, joista ei saa kiinni mitä teen oikein.

Silti työ Aamulehden toimituksessa on hänen mielestään ollut parasta oppia alalle. Hän ei koe toimittajan työn kiirettä ja sen tuomaa painetta negatiivisena asiana. Ne kuuluvat hänen mielestään ammatin luonteeseen. Siitä huolimatta hän koki tarvitsevänsä jonkin muun keinon kehittyä alalla. Hän halusi tehdä rohkeasti jotain omaa ja kokeilla omia siipiään. Omaa mediaa tehdessä, hän kokee pystyvänsä kehittämään itseään ammatillisesti, kun aikaa juttujen tekoon on enemmän.

Minulla on pisin kokemus Aamulehdestä ja se on paras koulu, mitä mulla on ikinä ollut. Kyllä kiireeseen tottuu ja paineeseen tottuu. Toimittaja tekee aina paineen alla tietyllä tavalla töitä. Reunamedia syntyi ehkä enemmän siihen,

että voisin kehittää itseäni ja muut voisivat kehittää itseään. Voisimme ammatillisesti kehittyä. Se ei ole niin päivän päälle.

Kaskas Median haastateltavalla on monipuolinen työkokemus eri mediataloissa ja hän on kokenut toimittaja. Toimittajan profession muutos ei vaikuttanut siihen, että hän lähti työlistämään itse itsensä. Toisaalta hän puolustaa mediataloja, toisaalta kritisoi. Vaikka hän kritisoiakin nykytoimittajien työnkuvaa, tehdään hänen mielestään toimituksissa vielä laadukkaitakin juttuja. Hän ei usko, että toimittajan työnkuva olisi heikentynyt niin paljon kuin on annettu ymmärtää.

Ehkä toimituksessa tehdään koko aika semmoista jotenkin spädää, semmosta lyhyttä. Kirjoitetaan internettiin uudestaan. Se on musta kurjaa tavaltaan, mutta sitten samaan aikaan tehdään tosi laadukkaita juttuja. Se professio muuttuu ja ehkä se professiokin on murrostilassa, jos painokoneet ovat nyt kannattamattomia. Mutta, että onko se menossa alamäkeen... Se on ehkä liioittelua.

Kaskas Median edustaja ei omien sanojensa mukaan ole koskaan joutunut tekemään toimituksissa sellaisia töitä, jotka hän mieltää ikäviksi seurauksiksi ammattikuvan muutoksesta kuten ”nettipätkiä.” Mutta olisiko se ollut syynä yrityksen perustamiseen siinä tapauksessa, jos hän olisikin pitkien juttujen sijaan joutunut tekemään nettiin nopeita ja lyhyitä juttuja?

Se ei ollut se syy. Liittyi siihen, ettei mene käsi kädessä, että tekee parasta ja (silti on epävarmaa, että) jatkuuko työsuhde. Mä en oo missään vaiheessa joutunut tekee omasta mielestäni mitään kauhean vastenmielistä. Tietysti jos vaihtoehto olisi ollut se, että joudun menee tekee jotain nettipätkää... Niin se on musta ihan hullua, että sitä tehdään.

Kaskas Median edustaja ihmettelee, miten nykyisin laadukkaita juttuja tulee niin paljon mediatalojen ulkopuolelta. Hän kritisoi isojen lehtitalojen toimintaa median murroksen keskellä. Vaikka mediatalot tekevät voittoa, ei sitä hyödynnetä oikein. Kun nyt pitäisi panostaa työn jälkeen, pistetäänkin väkeä ulos, millä on vaikutuksensa tuotettuun sisältöön.

Sehän on tietysti ihan hullua, että tosi monet laadukkaat asiat tulee isojen lehtitalojen ulkopuolelta. Se oli jo silloin, kun mä tein freejuttuja työsuhteiden sivussa ja rinnalla. (...) Mun mielestä, niillä on jotenkin kummallinen strategia, että ollaan sillei, että: joo ahdinko, mutta mitä tehdään? Vähennetään väkeä ja paskennetaan laatua. (...) Olisi tuhannen taalan paikka, kun heillä

edelleen on rahaa ja voittoa vieläkin paikkapaikoin tehdään, niin kokeilla jostain muutakin. Ja kyllähän siellä kokeillaan myös.

Sarkan edustajan mukaan journalismia voi nykyäänkin tehdä omilla ehdoillaan, hitaasti ja taustoittavasti. Hän uskoo, että kiireessä ja nopealla tempolla tuotettu journalismi saa aikaan laatujournalismin vasta-aallon.

Se (toimittajan ammatti) on tosi monitahoinen. Sitä voi tehdä hyvin monella tavalla tällä hetkellä. Ihan tässä parin viimeisen vuoden aikana on tuntunut, että hidas journalismi on saanut entistä näkyvämpiä kannattajia ja ihmisiä uskomaan siihen. Tulee vasta-aalto tuollaiselle 24/7-journalismille.

Sarkan edustaja uskoo, että toimittajien työtä tarvitaan jatkossakin, mutta työn tekeminen muuttuu tulevaisuudessa. Hän kokee muutoksen tuomat mahdollisuudet mielenkiintoisina. Toimittajia tarvitaan hänen mielestään yhä enemmän netin isojen aineistomassojen käsittelemiseen, suodattamiseen ja taustoittamiseen. Hän sivuaa vastauksessaan myös yleisön aseman muutosta: toimittajia tarvitaan muokkaamaan ammattimaisesti yleisön ja kuluttajien tuottamaa aineistoa.

Tämä on tosi mielenkiintoista aikaa, kun on kaikkia blogeja ja sitä sisältöä tulee aivan valtavasti joka tuutista. Toimittajan tehtävä olisi suodattaa sieltä se oleellinen ja taustoittaa ja kontekstoida. Se ei taas ole mitään semmoista, mitä tehtäisiin tosi nopeasti. Näen, että se on tosi tärkeitä ja sitä pitäisi olla paljon enemmän.

Palo toimittajan työhön on Sarkan edustajalla kova. Hän näkee osuuskunnan kautta toimimisen mahdollisuutena jatkaa uraansa toimittajana, sillä silloin hän voi tehdä toimittajan työtä haluamallaan tavalla: laadukasta työtä omilla ehdoilla. Toimituksissa tämä ei olisi hänen mielestään todennäköisesti enää mahdollista.

Näen tarinankerronnan taidon omina vahvuuksina ja kiinnostuksen kohteina. Kun tehtiin se Wahlroos-kirja, tajusin, ettei tätä hirveästi tehdä (toimituksissa). Jos siinä (tutkivassa journalismissa) kehittyisi tosi hyväksi, niin sekin voisi olla mun juttu. Se voisi olla keino, millä saisin tehdä tätä työtä niillä ehdoilla, millä mä haluan tehdä. Miksi luovuttaisi ja vaihtaisi alaa, jos kerran tästä kuitenkin tykkää?

Kursiivin edustaja oli haastateltavista ainoa, joka ei maininnut toimittajan ammattikuvan muutosta syyksi lähteä yrittäjäksi ja freelanceriksi. Tosin hänenkin mielestään toimittajan rooli on muuttunut ja työtahti toimituksissa on kova. Kiireinen työtahti ei sovellu hänelle. Kursiivin edustaja kokeekin freelancerina työskentelemisen selvästi mielekkäämpänä tapana harjoittaa toimittajan ammattia.

Kyllä varmaan parikymmentä vuotta sitten toimittajat oli arvostetumpia. Se, että olisin jossain lehdessä tekemässä jotain lehteä tai verkkojulkaisua, tuntuu jotenkin pitkästyttävältä ajatukselta. Tuntuu vaan niin ahdistavalta, että istuisin kahdeksan tuntia jossain toimituksessa ja tekisin sen määrän töitä sinä päivänä, mitä mulle on määrätty. Tai niin paljon töitä, kun vain ehdin kahdeksassa tunnissa.

4.2.3. Muut syyt, jotka vaikuttivat yrityksen perustamiseen

Sarkassa yrityksen perustamisintoon antoi oman sysäyksensä kaksi journalistiikan tutkijaa. Tätä voi pitää melko poikkeuksellisena. Oman alan asiantuntijalla voi olla merkittävä vaikutus siihen, millaisia ajatuksia he saavat aikaan esimerkiksi nuorissa opiskelijoissa ja heidän tulevaisuuden suunnitelmissaan. StartUp:it ovat olleet paljon esillä viime aikoina. Vehkoon esiintyminen osui oikeaan aikaan puhaltamaan liekkiin kytevää paloa.

Pari meistä oli kuuntelemassa Suomen Journalistiliiton järjestämässä opiskelijapäivässä, missä Johanna Vehkoo oli puhumassa. Hänestä tällaisia media-alan startuppeja pitäisi olla paljon enemmän. Siitä tuli tiettyjä ajatuksia, että miksi me ei voitaisi yrittää jotain itsekin.

Tutkivan journalismin taitaja Tuomo Pietiläisellä oli vierailevana professorina Tampereen yliopistossa 2012–2013. Hänen opetuksensa upposivat siinä määrin, että hänen projekteistaan syntyi Sarkan liiketoimintaidea eli tutkiva journalismi. Olisiko Sarkassa kiinnostuttu tutkivasta journalismista ilman Tuomo Pietiläisen oppeja?

Iso tekijä oli myös tuo Tuomo Pietiläinen pesti meidän yliopistossa. Meistä ihan alkuperäisjäsenistä yli puolet oli mukana tässä Wahlroos- epävirallinen elämä-projektissa, jossa kirjoitettiin kirja ja saatiin tutkivan journalismin oppeja. Me innostuttiin siitä aivan valtavasti.

Aluksi meillä oli hyvin idealistinen ajatus, että me tehtäisiin lähinnä tutkivaa journalismia. Se ei yksin ole kovin kannattavaa. Se on niin työlästä ja siitä ei koskaan saa omiaan pois. Siitä me sitten luovuttiin, mutta se oli joka tapauksessa se joka ponkas sen, että me halutaan tehdä laadukasta ja hyvää ja omilla ehdoilla.

4.3 Ajatuksia freelancerina toimimisesta ja itsensä työllistämisestä

Halusin tietää haastateltavien ajatuksia freelanceriudesta? Perustivatko he yrityksen siksi, että he voisivat tehdä toimittajan töitä yrityksensä kautta kuten freelancerit? Vai oliko kaikki pakon sanelemaa nykyisessä median ahdingossa? Halu tehdä toimittajan töitä freelancerina, voi olla yksi tärkeimmistä syistä oman media-alan yrityksen perustamiseen. Mitkä ovat haastateltavien mielestä tämän työnteonmuodon hyvät ja huonot puolet?

Kuten aiemmissa kommenteissa on tullut jo esille, erityisesti Kursiivin ja Sarkan edustajat haluavat tehdä toimittajan töitä ensisijaisesti freelancereina kuin palkattuina toimittajina toimituksissa. He jakoivatkin enemmän ajatuksia freelancerina toimimisesta kuin Reuna-media ja Kaskas Median edustajat, jotka suhtautuivat toimittajan töihin toimituksissa myönteisemmin.

Hyvinä puolina nousivat esille freelancerin vapaus. Silti vapaus tuo myös vastuuta, minkä parikin haastateltavista nosti esille. Huonoina puolina tulivat esille työn epävarmuus saatavista töistä ja tasaisista tuloista.

4.3.1 Hyvänä puolena vapaus

Kursiivin ja Sarkan haastateltavien mielestä vapaus on tärkeä syy itsensä työllistämiseen ja freelancerina toimimiseen. Jos aikoo tehdä töitä päätoimisena freelancerina on taustalla käytännössä oltava joku yritys kuten toiminimi. Kursiivin edustajalle oli selvää, että hän tekee töitä freelancerina heti valmistuttuaan. Yrittäjäksi lähteminen oli hänelle helpompaa yhdessä muiden kanssa kuin yksinään. Koulun tarjoama osuuskuntakurssi ja kurssilla perustettava yhteinen osuuskunta osui kohdalle sopivaan aikaan.

Ehkä minulla oli joku kammo yrityksen perustamiseen itsenäisesti. Se tuntui paljon isommalta askeleelta kuin lähteä mukaan osuuskuntaan. Yhdessä voidaan ratkoa yrityskiemuroita ja mitä kaikkea selvittämistä siihen liittyy perustamisvaiheessa ja muutenkin.

Freelancerilla on hänen mielestään enemmän mahdollisuuksia valita, mitä ja mihin kirjoittaa, eikä kukaan ole hengittämässä niskaan.

Suurin syy se vapaus. (...) Ei ole mitään aikataulupainetta, että joku hönkisi niskaan. Freenä voin itse aikatauluttaa työpäivät ja päättää paljonko otan juttuja vastaan.

Myös Sarkan edustajan luonteelle freelancerius sopii.

Tällä hetkellä en varmastikaan ottaisi mitään vakituista. Mun luonteelle tämä ainakin sopii. En tykkää olla muiden pomotettavana.

Freelancerin vapautta lisää myös mahdollisuus ottaa vastaan myös muita kuin niin sanottuja perinteisiä toimittajan töitä. Freelancer voi tarjota työpalvelujaan esimerkiksi yritysten viestintään, mitä Kursiivin edustaja nykyisin tekeekin.

Kokoa ajan tulee uutta vastaan, uusia ihmisiä, uusi tilaisuuksia, uudenlaisia töitä. (...) Olen tehnyt muutamassa pienessä firmassa viestintää.

Kaskas Median haastateltava nautti toimittajan työstään toimituksissa. Hän sai tehdä mieleisiään juttuja ja hyödyntää erilaisia välineitä. Työ oli monipuolista ja antoisaa. Mikä hänet sai jättämään palkatun työpaikan toimituksessa ja ruveta täyspäiväiseksi yrittäjäksi? Syy löytyy edelleen median murros -puheista, jonka hän mainitsee haastattelun aikana monta kertaa. Hän näki, mitä ympärillä tapahtui yt-neuvotteluiden aikaan.

Toimittajan työ on parasta työtä, mitä voi ihminen tehdä. (...) Ajattelin, että mulla voi olla VIELÄ hausempaa. Huomasin sen ympärillä, että nyt mulla on mukavaa, mutta siellä rupee niinku... Kuuli ympärillä ensinnäkin sen murrospuheen ja näin, että sairaanhyviä tekijöitä koko ajan heitetään ulos.

Reunamedian edustaja toivoi saavansa tulevaisuudessa töitä toimituksista, sillä silloin hänen mielestään toimeentulo on paremmin turvattu. Tosin hänkin haluaisi tehdä ainakin osittain töitä freelancerina.

Tietenkin se olisi optimistilanne, että olisi joku paikka, mistä tulisi turvattu toimeentulo ja sitten voisi tehdä kaikenlaisia muita proggiksia siihen oheen. Freenä tai ihan muuta, vaikka draamapajan vetäminen nuorille.

Freelancerilla ja itsensä työllistäjällä on hänen mielestään enemmän vapautta valita myös jutun aiheet ja tyylit.

Loppukädessä se on me itse, jotka päättää. Kukaan ei tule sanomaan, että mitä pitää tehdä tai että tämä pitää tehdä näin.

Vaikka Reunamedialla on vapaus valita, on heidän kuitenkin huomioitava myös lukijat. Heillä on halua selvittää, millaisista asioista ihmiset haluavat lukea eli mistä ja miten juttu- ja kannattaa tuottaa.

Meidän missio on myös selvittää, mistä ihmiset haluaa lukea. Ei ole järkeä kirjoittaa juttuja, jotka ei kiinnosta ketään. Meidän lukijoista iso osa on Helsingistä. Ei ole tarkoituskaan tehdä semmoista nurkkakuntalaista inside-läpyskäjournalismia.

Kursiivin edustaja on samoilla linjoilla, että hänellä on periaatteessa suurempi vapaus juttujen ideointiin kuin toimituksissa. Hän tosin myöntää miettivänsä juttuideoita hyvin vähän itse, sillä suurin osa juttuaiheista tulee hänelle valmiina.

Periaatteessa mulla olisi se mahdollisuus, että voisin itse ideoida. Varsinkin tuolta asiakaspuolelta tulee tosi paljon valmiita ideoita. Niiden kohdalla ihan yhtä vähän pystyn vaikuttamaan kuin toimituksessa oleva toimittajakaan.

Ideointiin tuo lisää vapautta se, ettei hänen tarvitse noudattaa mitään tietyn lehtikonseptin näkemyksiä.

Kyllä toimituksissakin olevat toimittajat varmaan ideoi paljon, mutta se on aina se yhden lehden yksi näkökulma, yksi konsepti. Se että pystyy myymään niitä juttuja erilaisille lehdille, niin onhan siinä mielessä isompi mahdollisuus.

Sarkan edustaja muistuttaa, että vaikka freelancerius tarjoaa valinnanvapautta, ei freenäkään aina pääse valitsemaan töitään. Toisaalta toimituksissa ei pääse välttämättä tekemään niitä juttuja ollenkaan, joita kohtaan tuntee suurinta paloa.

Pitkiä projekteja, mitä oon tehnyt esimerkiksi HS- urheilulle, tutkivia urheilu-juttuja, ei semmoisia pystyisi välttämättä tekemään monessakaan toimituksessa kuukausipalkkaisena tässä maassa.

Freelancerina joutuu tällaisten isojen projektien kohdalla tekemään töitä osin palkattakin, kun kaikkia käytettyjä työtunteja ei pysty laskuttamaan. Mutta Sarkan edustajan mukaan kunnianhimo ja vapaus valita vie voiton.

Siitä on vaikea saada ne kaikki tunnit pois, mutta se on enemmän semmoista oman kunniahimon täyttämistä ja saa tehdä just sillei kun haluaa. Sitten voi tehdä niitä muita juttuja, jotka tuo sen leivän pöytään.

Haastateltava Kaskas Mediasta muistuttaa, että vastoinikäymiset ja ilmaisen työn tekeminen kuuluvat itsensä työllistäjän ja yrittäjän arkeen. Yrittäminen tuo mukanaan vastuuta ja sitä kautta paineita onnistua, varsinkin jos olet vastuussa muidenkin ihmisten työllisyydestä. Hän puhuu eläväisesti itsensä työllistäjän moukuista ja toisaalta miltä itse ansaitut onnistumiset tuntuvat.

Alussa tuli vastoinikäymisiä ja tulee edelleen. Yrittäjyydessä ne vastoinikäymiset on aina vähän isompia moukkuja tuonne vyön alle. Ja onnistumiset on aivan järkyttävän siistejä juttuja. Esimerkiksi välillä valmistellaan ihan hirveästi joitain tarjousta, joku iso juttu. Ja sitten hävitään se. Ollaan tehty kauheasti jotain ilmaista duunia. Sitten hävitäänkin jollekin pahimmalle kilpailijalle.

Mainiota siinä on se, että kaikilla on ollut semmoinen asenne, että eteenpäin mummot. Vielä nastempaa on se, että kun meillä on ollut näitä työntekijöitä. Mulla on tosi huikea fiilis siitä, että nämä tyypit on täällä, sitoutuneina tähän juttuun, ihan fiiliksisissä ja niillä on kivaa ja ne tekee omasta mielestään järkeviä, merkityksellisiä asioita. Siinä yhdistyy vastuuntunto ja snadi kuumotus, että nyt pitää sitten varmaan myös myydäkin näitä juttuja eteenpäin.

4.3.2. Muita hyviä puolia paremmat tulot

Haastateltava Sarkamediasta on tyytyväinen nimenomaan osuuskuntamalliin freelancerin työskentelyn kannalta. Toiminimellä tai osakeyhtiössä työskentelevällä on yrittäjästatus, jolloin hänen on maksettava itse eläkkeensä ja vakuutusturvansa. Yrittäjillä on usein palkansaajia heikompi sosiaaliturva. Mikäli osuuskunnalla on vähintään seitsemän jäsentä, ei heitä pidetä virallisesti yrittäjinä. Tämä mahdollistaa palkansaajilla osuuskuntaan kuulumisen ja esimerkiksi työttömyysturvan yhtäaikaisuuden. (Yrityksen perustaminen.net, 2014)

Osuuskuntamalli on hyvä mulle siksi, ettei mua lasketa yrittäjäksi vaan palkansaajaksi, jolloin pystyy saamaan myös ansiosidonnaista päivärahaa, jos tulisi joku työttömyystilanne. Toiminimi on kallis, jos olisin free yksin ilman osuuskunnan turvaa. Maksut, mitkä pitää maksaa yleensä siitä hyvin kapeasta leivästä, on aika kovia. Sairauspäivärahat ja työttömyyskorvaukset, jos kuulut yrittäjäkassaan. Siinä on hirveän suuri houkutus olla maksamatta niitä ylleitä sen taksan mukaan, mikä mahdollistaisi taas turvatun aseman sairaus- tai työttömyystilanteessa.

Yleisesti surkutellaan, miten freelancerien tulot ovat epävarmat ja pienet verrattuna kuukausipalkkaiseen kollegoihinsa. Kursiivin edustaja kuitenkin on asiasta eri mieltä. Hänen mielestään freelancerina hän tienaisi halutessaan enemmän kuin palkattuna toimittajana ottaen huomioon, että töitä on tarjolla riittävästi. Hän sanoo paremman kuukausipalkan, tai ajatuksen sen mahdollisuudesta, olevan myös yksi syy siihen, että hän haluaa tehdä toimittajan töitä freelancerina. Silti hän myöntää, ettei useinkaan saavuta suurempaa kuukausipalkkaa, sillä joko töitä ole riittävästi tarjolla tai hän ei ota kaikkia töitä vastaan.

Ideaalitulanteissa niinä kuukausina, kun on kunnolla töitä, niin kyllä niistä maksetaan paremmin freelancereille kuin että tekisin saman määrän töitä toimituksissa. Harvoin siihen päästään, että oikeasti tienaisin enemmän kuin kuukausipalkalla. Se on vaan musta ajatuksena kivempi. Ja ylipäätään, että mulla on mahdollisuus, että voin omalla toiminnallani päästä sitten siihen tilanteeseen.

Hänen mielestään puheet freelancereiden huonommista tuloista ovat omituisia. Hän pohdii, että onko hänelle sattuneet erityisen hyvät toimeksiantajat ja hän on saanut töitä ilman suurempia ponnisteluja?

Mulla ei oo mikään superlaaja toimeksiantajakunta. Onko mulle sitten vaan sattunut sellaiset, jotka maksaa hyvin? Ei nekään maksa mitenkään superhyvin. Niissäkin on huomattavissa semmoista, että saa pyytää enemmän kuin mitä ne tarjoaa. Onko ne sitten vaan niin harvinaisia tuommoiset palkat? Ehkä siinä on se töiden saamisen vaikeus. Joutuu näkemään aika paljon vaivaa, että ylipäätään saa niitä toimeksiantoja.

4.3.3 Huonoina puolina epävarmuus

Millaisia negatiivisia asioita haastateltavat toivat esille freelancerina toimimiseen ja itsensä työllistämiseen liittyen? Kysymys oli yksinkertainen: mitä huonoja puolia itsensä työllistämiseen ja freelancerina toimimiseen liittyy? Ainakin sana epävarmuus nousi esille. Epävarmuus palkan suuruudesta ja säännöllisyydestä tai töiden riittävyydestä.

Kuten edellä tuli esille, ihmetteli kurssiin edustaja puheita freelancereiden huonoista tuloista. Silti hänkin nostaa esille työskentelytavan epävarmuuden, jota hänkin jossain määrin kokee. Ystävät ympärillä kauhistelevat freelancerin elämää, mutta miten hän itse kokee epävarmuuden jää vähän epäselväksi. Suhtautuuko hän negatiivisiin asioihin paljon muita myönteisemmin eli ei stressaa asioita niin herkästi kuin monet muut? Se mikä hänelle on riittävästi palkkaa ja riittävän varmaa, tarkoittaa toisille liian pientä palkkapussia ja liiallista epävarmuutta?

Epävarmuus. Mulla on montakin kaveria, jotka on sanonut, etteivät kestäisi päivääkään tällaista työtä, kun joutuu kokoa ajan miettimään... tai mä en tiedä paljon saan kahden kuukauden päästä palkkaa.

Haastateltava Sarkasta pohtii, että vaikka hän nauttii työn tuomasta vapaudesta, eikä koe vallitsevaa epävarmuutta liian ahdistavaksi, niin soveltuuko freelancerina toimiminen kuitenkaan hänelle myös tulevaisuudessa? Soveltuuko epätasaiset tulot ja työtavan tuoma epävarmuus myöhempään elämäntilanteeseen?

Sitä on joutunut paljon miettimään tässä valmistumisen kynnyksellä, kun pitäisi alkaa rakentamaan sellaista toisenlaista elämää. Jos alkaa olemaan asuntolainaa tai on muita, joista pitää huolta, eikä ole enää opiskelijastatusta. Onko se työn epävarmuus sitä, mitä enää sietää? Vapaus tuo epävarmuutta. Kuinka hyvin sitä sitten jaksaa, ettei välttämättä jatkossakaan tiedä millaisia duuneja on esimerkiksi kuukauden päästä?

Tähän elämäntilanteeseen se sopii ja ne asiat, mitkä se mahdollistaa, ne kiehtoo mua valtavasti. Ajattelen niin, että kaikkea ei kuitenkaan voi saada ja se vapaus on kuitenkin se, mistä saan tosi paljon tyydytystä ja voimaa.

Hän pohtii laajemmin myös markkinoiden kehittymistä ja freelancerin heikkoa asemaa työmarkkinoilla. Onko freelancereista ja itsensä työllistäjistä tulevaisuudessa ylitarjontaa? Miten freelancerin asema työntekijänä kehittyy?

Toki se (freelancerina toimiminen) riippuu paljon myös siitä, miten nämä markkinat kehittyvät. Toimittajia irtisanotaan, mitä ne sitten tekee? Ryhtyykö ne freelancereiksi? Tuleeko lisää kilpailua?

Itsensä työllistäjän asemahan on tällä hetkellä huono lainsäädännöllisessä mielessä. Freen asema on tosi paljon heikennetty viime aikoina, kun on tullut nämä kaikki isojen lafkojen riistosopimukset ja palkkioita kutistettu.

Toisin kuin Kursiivin edustaja, Sarkan haastateltava pitää freelancerin ansioita pieninä ja muistuttaa siitä, mikä osa palkkiosta maksetaan freelancerille lopulta palkkana. Hän nostaa esille vaikeuden saada kannattavia toimeksiantajia.

On oma haasteensa löytää asiakkaat ja toimeksiantajat, jotka maksaa siitä sen verran, että se kannattaa. Se on tärkeää, että pystyy neuvottelemaan sellaisen hinnan, että sillä myös elää. Kyllä sen oikeasti huomaa, että joitain töitä ei kannata nyt ottaa. Se on oikeasti vain puolet, mitä siitä jää palkkiosta saa palkkana tilille.

Kaksi haastateltavista nostivat yksin toimivan freelancerin haittapuoliksi työyhteisön ja kollegoilta saatavan tuen puuttumisen. Reunamedian edustaja kaipaa kollegoilta kannustusta ja palautetta töistä. Hän nostaa useaan otteeseen puheessaan esille tsemppihengen ja arvostuksen toisia tiimiläisiä tai kollegoita kohtaan.

Stressi, epävarmuus, jos kollegiaalinen tukiverkko puuttuu. Jokainen tarvii välillä sitä, että: "Sä teet tän hyvin, mutta oletko miettinyt tällaista? Älä huoli. Voi toimituksen sisälläkin olla kilpailua ja työ on yksinäistä puurtamista. Se varmasti muuttuu hyvin ahdistavaksi ja stressaavaksi, jos kilpailu ja yksinäisyys pääsee niskan päälle.

Myös Kursiivin edustaja nosti esille työyhteisön puuttumisen siitä huolimatta, että hän on jäsenenä osuuskunnassa. Koska heidän osuuskuntansa ei toimi aktiivisena työyhteisönä, kokee hän olevansa kuin kuka tahansa yksin puurtava freelancer. Omista töistään olisi mukava jutella jonkun kanssa ja saada niihin samalla apua.

Työyhteisön puuttuminen. En mä oikeastaan niistä free-jutuista kenenkään kanssa puhu ja en voi pyöritellä niitä. Tuo osuuskunta on siitä hyvä, että periaatteessa mulla on joku aasinsilta, että mä voin joillekin niistä soittaa ja jutella. Mutta ei sitä juurikaan tule tehtyä.

Sarkassa tehdään tutkivaa journalismia, mikä aiheuttaa omat haasteensa freelancerille ja itsensä työllistäjälle. Toisin kuin toimituksessa työskentelevällä toimittajalla ei freelancerina toimivalla ole myös ison organisaation taloudellista ja oikeudellista tukea taustalla.

Itseä myös huolettaa tässä itsensä työllistämisessä, että kun tekee tutkivaa, joka saattaa pureutua niihin suurin epäkohtiin ja vastapuolella saattaa olla tosi varakkaita organisaatioita ja toimijoita. Että mites siinä, kun ei olekaan tukena isoa organisaatiota, niiden lakimiehiä, niitä jotka maksaa mahdolliset oikeudenkäyntikulut?

Se on tosi iso riski, mikä me toistaiseksi ollaan otettu. On meillä tietyt vakuumukset, mutta jos se tilanne realisoituisi joskus, niin se on sellainen asia, joka tosi paljon huolettaa. Liittyy riistosopimuksiin, kun vastuu jää usein näille freelle niiden sopimusten mukaan.

Freelancerin pitäisi aktiivisesti markkinoida itseään, kartoittaa mahdollisia uusia toimeksiantajia ja tuoda ideoitaan esille. Kursiivin edustaja näkee itsensä markkinoimisen freelancerinuden haittapuoleksi.

Itsensä markkinointi ei ole mulle se mieluisin juttu. Jos saisin aikaa, niin varmaan tekisin sitä enemmän ja olisin siinä varmaan ihan hyvä. On vaan niin helppo jäädä mukavuusalueelle. On ne tutut tyypit, joiden kanssa teen töitä. ”Kas, täältä tulikin riittävästi töitä, en jaksa ottaa yhteyttä uusiin ja olla myyvä.”

4.4 Pitääkö itsensä työllistäjän ja freelancerin olla yleistoimittaja vai erikoistoimittaja?

Kysyin haastateltavilta heidän ajatuksiaan siitä pitääkö freelancereiden olla kaikkea osaa- via yleistoimittajia vai erikoistuneita joihinkin tiettyihin juttutyyppeihin tai aihealueisiin? Haastateltavat kokivat kysymyksen vaikeaksi, eikä kenellekään ollut asiasta selvää mieltä. Kaikki uskoivat siihen, ettei erikoisosaamisesta olisi mitään haittakaan, mutta il- mankin pärjää. Eri välineiden hallinta koettiin tärkeäksi ja se nähtiin kilpailuetuna. Joissa- kin vastauksissa kilpailueduksi koettiin myös hyvä yleistoimittajuus.

Kursiivin edustajan mukaan kirjoittavan freelancerin työ on usein vielä perinteistä toimittajan työtä ja freelancerit hänen mukaansa pitäytyvät vielä perinteisissä rooleissaan. Toimittaja tekee jutun, jonka kuvaaja kuvaa ja taittaja taittaa. Hän nostaa kuitenkin esille datajournalismin erikoistaidosta, joista olisi hänelle kilpailuetua muihin freelancereihin nähden.

Mutta saattaisin saada vielä enemmän töitä, jos mulla olisi datajournalismiin vaadittavia taitoja. Olisin hyvä käsittelemään ja jäsentämään tietoa. Voisin ideoida, että voisiko jonkun jutun esittää jonkinlaisena taulukkona tai kuviona. Sellaista varmaan paljon nykyään arvostetaan. Datajournalismista saa paljon juttuideoita ja siinä ei varmaankaan vielä ole niin paljon osaajia. Siinä olisi semmoinen etulyöntiasema.

Vaikka hän toisaalta pitää erikoisosaamista etuna, ei se ole välttämätöntä. Hyvä toimittaja voi olla myös sellainen, joka pystyy ilman alaan perehtymättä tekemään hyvän jutun, aiheesta kuin aiheesta.

Jos sulla on joku osaamisalue, mistä tiedät paljon, niin sehän on aina etu. Mutta jos sulla ei ole sellaista, (...) niin kyllä silti voit olla hyvä toimittaja. Toisaalta siitäkkin voi olla etua, että ei ole mitään (erityisosaamisaluetta) ja silti pystyy tekemään jutun mistä tahansa aiheesta.

Sarkan edustajan mielestä toimittajilta vaaditaan vähän molempia: taitoa asettua yleistoimittajan rooliin sekä hallita samalla jotain erikoistaitoja tai -tietoja. Toimittajan tulee olla ainakin siinä mielessä monipuolinen, että hallitsee tietokoneen näppäimistön lisäksi myös muita toimittajan välineitä.

Toikin menee jotenkin aalloissa. Välillä puhutaan siitä, että nyt yleistoimittajille on sitä ja tätä ja sitten onkin se erikoistoimittaja sitä ja tätä. Siinä mielessä moniosaaja, että nykyään pitää hallita ne kaikki välineet. Osaa varioida niihin. Tekniikka määrää hyvin paljon sitä, mitä se tulevaisuus tulee olemaan. Ei siitä keltasta vaan voi pudota.

Tutkivan journalismin edustajana hän näkee myös erityisosaamisen käsillä olevasta aiheesta hyvin oleellisena. Ellei sitä ole, on se hankittava aiheeseen huolellisesti perehtymällä niin kuin tutkivan journalismin ideaan kuuluu.

Toisaalta, mikä mulle on kaikkein tärkeintä, niin on se substanssi ja sisältö. Siinä erikoistuminen on se juttu. Jos oot seurannut jotain asiaa ja tehnyt

taustaläksyt hyvin, niin kyllä ne jututkin on silloin parempia. Tutkivassakin on se, että vaikka et hallitsisi sitä alaa, niin sitten perehdyttävä siihen kunnolla.

Sarkan edustajan kanssa samoilla linjoilla on myös Kaskas Median edustaja, joka oppi arvostamaan erikoisosaamista uudella tavalla oman yrityksen työtilaisuuksien kautta. Hänen mielestään hyvä kirjoitustaito on sinällään erikoisosaamista.

Eräs kokenut toimittaja sanoi, että hanki joku erikoistumisala. Ja mä olin, että: joo vaikka, hankin joskus. On hyvä osata jotain tosi hyvin. Huomasin, että semmoinen erikoistumisala ei ollutkaan mikään yksi aihepiiri vaan, että oppi kirjoittamaan tosi hyvin. Uskallan nostaa häntä siitä, että osaa kirjoittaa isoja kaaria, pilkkoa isoja aiheita kiinnostaviksi.

Tiedeviestintää erikoistuneen yrityksen omistajana, hän on oppinut arvostamaan erityisosaamista uudella tavalla.

Nyt huomaa, että kun meillä on viimeisen kahden vuoden ollut tietyn aihepiirin asiakkaita, niin paitsi että se on kannattavaa, niin se on myös tosi kivaa, että ymmärtää jostain aihepiireistä enemmän. (...) Ymmärtää tutkimusmaailman mekanismeista ja rakenteista. (...) Kyllä se varmaan edelleen on hyvä ottaa joku (erikoistumisala). Joko se tulee vahingossa tai sitten. Kaikki oppiminen on varmasti hyväksi.

Kannattaisiko erikoistua joihinkin aiheisiin vai pyrkiä taitavaksi yleistoimittajaksi? Hän pitää kysymystä vaikeana, eikä osaa antaa aiheesta yleispätevää ohjetta. Hän on Sarkan edustajan kanssa samoilla linjoilla ja uskoo, että toimittajan pitää nykyään hallita vähän kaikkea koskien aihepiirejä että median välineitä. Vain harva toimittaja saa enää leipänsä pysyttelemällä tiukasti omalla erikoisalallaan.

Tiedän erikoistoimittajia, jotka tekee (juttuja) vain rikoksista. Semmoisia kuitenkin on aika vähän, että kyllä se varmaan on niin, että tällaisessa vaiheessa kaikki osaa vähän kaikkea. Moniosaaminen ja myös laaja-alainen maailman ymmärtäminen.

Osaa ainakin erilaisia välineitä. Mulle on koitunut yllättäväksi rikkaudeksi se, että on ollut vähän aikaa sähköisessä mediassa, koska yhtäkkiä kaikki haluaakin videoita.

Kaskas Median edustaja nostaa esille perinteisen toimittajan luonnehdinnan: perusutelaisuuden ja kiinnostuksen monenlaisiin asioihin. Toimittajat voivat olla hänen mielestään tiettyyn aihepiiriin erikoistuvia tutkijoita (tutkivat journalistit) tai lyhytjäteisesti monista asioista kiinnostuvia yleistoimittajia. Kummallekin ihmistyypille on tilaa.

Jotkut on semmoisia tutkijamieliä toimittajakin. Niillä on vain valtava polte just vaikka rikoksiin. Ehkä aika moni meistä kuitenkin on valinnut (tämän) duunin, koska on vähän kiinnostunut about kaikesta. On vaan utelias jotenkin ja vähän lyhytjännitteinen myös. Aika moni toimittaja, jonka tiedän niin on semmoinen, että: "Aa kiinnostavaa" ja sitten "TAAS kiinnostavaa ja tääkin on kiinnostavaa." Se on sen työn jonkinlainen ilokin, että teet jotain ja sitten pääset siitä eroon ja eteenpäin.

Reunamedian edustajankin vastauksesta käy ilmi, että toisaalta hän arvostaa hyvän yleistiedon omaavia toimittajia, mutta myös johonkin alaan erikoistuneista erikoistoimittajia.

Toimittajan työ vaatii hirveän suurta yleistietoa ja toisaalta olisi hirveän hyvä, jos olisi joku tosi asiantuntija jossain. Voisin kuvitella, että se voisi olla jonkinlainen valtti työllisyystilanteessa. Silti pitäisi kuitenkin tietää vähän kaikesta kaikki.

Hyvä toimittaja on hänen mielestään kärryillä edes jollain tasolla ympärillä ja yhteiskunnassa tapahtuvista suurista asioista. Hän itsekin pyrkii tähän seuraamalla ja pitämällä tuntosarvet aktiivisina.

Koko ajan sitä harjoittelee semmoista isojen kokonaisuuksien hahmottamista ja jäsentämiskykyä. Yrittää olla vähän kärryillä jostain tällaisista pidemmästä kehityskaaresta kuten (...) sote-uudistuksesta.

4.5. Neuvot omaa media-alan yritystä perustaville

Kysyin haastateltavilta, mitä he neuvoisivat ottamaan huomioon, jos on perustamassa omaa yritystä? Kysymys oli yksinkertainen ja avoin. Lisäsin vain yhden tarkentavan kysymyksen eli miten heidän mielestään porukka kannattaa kasata? Henkilökemiat ja jäsenten väliset suhteet ovat mielestäni avainasemassa yrityksen pyörittämisessä.

Kursiivin ja Sarkan edustajat suosittelevat, että ennen yrityksen perustamista kannattaa asioihin perehtyä ensin kunnolla, jotta tietää mihin on ryhtymässä ja mitä kaikkea on mahdollisesti odotettavissa. He kumpikin ovat osuuskuntansa talkootyön aktiivipuurtajia. He antavatkin neuvoja liittyen vastaantulevaan työmäärään valmistautumiseen sekä töiden ja vastuiden jakamiseen. Kaikki haastateltavat puhuivat jäsenten välisestä luottamuksesta ja siitä, että kannattaa miettiä keiden kanssa yrityksen perustaa.

Kursiivin suosittelee kyselemään paljon etukäteen ihmisiltä, jotka jo tekevät töitä omassa yrityksessä tai kollektiivissa muiden kanssa. Hyvällä etukäteissuunnittelulla ja valmiilla vastuunjaolla pienennetään eteen tulevien yllätysten riskiä.

Meillekin sanottiin, että puhukaa, puhukaa, puhukaa. Käykää läpi kaikki mahdolliset asiat. Kyselkää muilta, mitä ne mahdolliset tilanteet on ja jokainen miettii omalta kannaltaan, miten reagoisin sellaisissa tilanteissa. (...)

Kaikki ne asiat, jotka tulee yrityksen perustamisen jälkeen, olisi (hyvä olla) hyvin jo selvillä. Kun yritys on pystyssä, asiat alkaa juoksemaan. Selkeä rautalangasta väännetty vastuiden jako. Siinä alkuvaiheeseen kuuluu niitä paperitöitä, jotka on tosi tylsiä. Ettei ainakaan kukaan siinä vaiheessa uuvu sen taakan alle.

Sarkan edustaja on samoilla linjoilla ja suosittelee unohtamaan turhan haihattelun ja liian ruusuisten kuvien piirtelyn, jos on perustamassa esimerkiksi osuuskuntaa.

Perehdy kunnolla siihen, mihin olet lähdössä. Ota selvää kaikista byrokratia-asioista. Tee kannattavuuslaskelmia, vaikka se tuntuu tosi vaikealta. Luo suhteita, niihin ihmisiin, jotka siihen osuuskuntaan voisi tulla ja ennen kaikkea asiakkaisiin.

Meillä se meni ehkä just niin, että: ”Tämä olisi kivaa tämä osuuskunta ja hei, me halutaan tällainen logo!” Mietittiin niitä kivoja asioita ja sitten vasta tajuttiin, että miten iso homma ja miten isot vastuut siihen liittyy. Tiedostaisi, ettei se ole lasten leikkiä, vaan sen pitää pyöriä. Jostain pitää tulla ne rahat. Realismia peliin.

Kaskas Median edustaja korostaa, että kannattaa mennä rohkeasti tuulta päin ja testata liikeideaansa muiden silmissä, eikä pitää sitä piilossa vakan alla. Saatu palaute auttaa liikeidean kehittämisessä ja parantelemisessa.

Jos on joku idea, niin menee testaa sitä välittömästi ulkopuolelle. Silloin siitä tulee totta, kun et vaan kihise jossain sisällä. Meillä oli alusta lähtien semmoinen (tyyli), että käytiin suoraan laukkaa tämän idean kanssa ulkopuolella. Kaikkia mahdollisimman kovia luita. (...) Niin se (liikeidea) kehittyy paljon nopeammin kun itsekseen miettimällä.

Osuuskuntaa ei Kursiivin edustajan mielestä pitäisi perustaa vain käytännön asioiden kuten laskuttamisen takia. Ideaa ja tavoitteita vailla oleva laskutusosuuskunta ei tuo mitään lisäarvoa markkinoille. Ymmärsin, että hän viittaa puheessaan epäsuorasti Kursiiviin.

Mitä se porukka siellä oikein tekee, jos ideoihin ei tartte laittaa panostusta. Jos se on vaan sellainen ympärille rakennettu yritys, joka apuna käytännön asioiden hoitamisessa. Tämänkaltaisen osuuskuntatoiminta on mukamas median murrokseen mukautuvaa, mutta työ samanlaista kuin aina aikaisemminkin.

Osuuskunta tulisi rakentaa enemmän yrityshengessä, jolla on toimiva liikeidea ja jäsenillä samankaltaista intoa toiminnan kehittämiseen. Hän puhuu jokaisen yksilön itselähtöisestä innostuksesta, jota pitää olla. Ryhmä kannattaa pitää sopivan pienenä, sillä liian suuressa tiimissä helposti osa pääsee luistamaan yhteisistä vastuista ja vastuunjakaminen on hankalaa. Kursiivin edustaja suosittelee hankkimaan hyvä tiimin ja liikeidean sekä sopimaan selkeästi vastuidenjaosta.

Journalististakin työtä voisi tehdä StartUp- hengessä. Etsi hyvä porukka. Tee vain niiden kanssa joiden kanssa sulla on se palo. Ja joku idea pitäisi olla. Edes pieni raakile siitä, mitä me halutaan tehdä ja miksi just me halutaan olla (yhdessä). Mä en keksi, mitä lisäarvoa sä voit saada ryhmästä, jos ei ole mitään tavoitetta.

Jos osuuskunnan tai yrityksen jäsenillä on jokin yhteinen tavoite, auttaa se Kursiivin edustajan mukaan kaikkia tarvittaessa joustamaan.

Joustavuus vielä, voin korostaa. Siinäkin mielessä se yhteinen tavoite on hyvä, että jos se on, silloin kaikilla on syy miksi joustaa. Vaatii aina omasta vapaudesta tinkimistä. (...) Jokainen katsoo myös toisen näkökulmasta ja vähän joustaa. Yleensä sillä päästään sopuun.

Myös yrityksen perustamisen ajankohtaa kannattaa miettiä. Sarkan edustaja pohti, olisiko ollut parempi perustaa osuuskunta myöhemmin, vasta valmistumisien jälkeen, kun jäsenten mahdolliset työllisyystilanteet olisivat olleet paremmin selvillä. Onko osuuskuntatoiminta ja freelancerius kaikkien tulevaisuutta, vai löytyykö joillekin jäsenistä työtä muualta? Olisiko osuuskuntaa lähtenyt perustamaan silloin vai ne, jotka olisivat panostaneet enemmän osuuskunnan toimintaan, eikä uusia jäseniä olisi heti tarvinnut rekrytoida lisää?

Olen tosi iloinen, että me ollaan perustettu tämä, mutta kyllä mä välillä mietin, että olisiko se hedelmällisempi aika kuitenkin ollut vasta silloin, kun oltaisiin pari vuotta oltu ulkona yliopistosta? Olisi nähnyt, löytyykö niitä muita töitä ja onko tämä nyt oikeasti sitä, mitä kaikki haluaa ensisijaisesti tehdä.

Meille se ainakin tuli yllätyksenä, kun oli niin kriisipuhetta koko ajan, miten huonosti työllistyy. Sitten yhtäkkiä meillä onkin porukalla näitä työmahdollisuuksia jossain muualla. Siinä oli välillä kriisitunnelmia, että kannattaako tätä pitää yllä? Se on tietysti jälkiviisautta, että olisiko se pitänyt perustaa myöhemmin. Nyt se on perustettu ja nyt mennään näillä.

Silti opiskeluvaiheessa osuuskunnan perustamisessa on myös hänen mielestään etunsa. Tutusta kaveriporukoista on helppo koota osuuskunta ja silloin kaikki tuntevat toisensa ja tietää jotain jäsenten työskentelytavoista, mitä kukin osaa ja haluaa tehdä.

Kursiivin edustaja kritisoi tapaa, jolla heidän osuuskuntansa porukka muodostui itsestään Haaga-Helian kurssilla. Hän korostaa henkilökemioiden tärkeyttä. Miten voi olla varma jäsenten yhteensopivuudesta, jos osuuskunnan jäsenet tulevat valmiiksi annettuina?

Se on tosi omituinen asetelma, jos miettii miten yrityksiä ylipäättään perustetaan tai jotain projekteja lähdetään tekee. Siinä on niin isossa roolissa ne ihmisten kemiat ja suhteet. Minkälaiset ihmiset sopii yhteen. Jos käy tosi hyvä tuuri, siitä voi olla etua, mutta se on kyllä aika harvinaista.

Reunamedian edustajan puheessa tiimityö ja luottamus tiimin jäseniin nousivat esille useaan otteeseen, kun kysyin, millaisia asioita haastateltava piti tärkeänä, kun hän mietti jäseniä tiimiinsä?

Ainakin semmoinen innostus, tämän tyyppiseen tekemiseen. (...) Heittäytymistä tarvittiin. Tunnen jollain tavalla ihmiset, että niihin voi luottaa. Tämmöi-

nen vaatii hirveätä luottoa siihen että jokainen hoitaa oman tonttinsa. Että tällainen julkaisu kantaa kauemmin kuin kaksi kuukautta.

Ja sitten oli tärkeätä, että oli erilaisia persoonia, eri asioista kiinnostuneita. (...) Sitä enemmän siihen saa sitä Spektriä. Pitää olla tavallaan referenssi, että tietää millainen tyyppi on. Pysykö yhtään toimimaan yhteen.

Reunamedian edustajan mukaan on odotettavissa, että matkan varrella tulee välillä epätoivon hetkiä. Silloin ympärillä olevasta luotettavasta tiimistä on suuri apu.

Vaatii hirveän paljon itseluottamusta, koska matkan varrella tulee: "Onko tässä mitään järkeä", "Olen huono", Olen skitsofreeninen, kaikki vihaa mua" - hetkiä. Tarvitsee turvallisen tiimin. Ja luottamusta.

Sen olen huomannut, että tässä duunissa ei kukaan sua tuu kiittämään mitenkään erityisesti. Sitä toivoisin mahdollisimman paljon, että: "Just näin!" Yhdessä tehdään tätä lehteä ja pallotellaan yhdessä ja mietitään yhdessä. Niin kollegatasolla kuin esimiehiltä alaisille. "Hei, sä olet olemassa. Sä teet työsi hyvin!"

Kaikki haastateltavat nostivat siis useaan otteeseen esille porukan yhteensopivuuden tärkeyden, tavoitteen ja innostuksen. Kaskas Median edustajan vastauksista kuului useassa kohtaa läpi syvä luottamus yrityskumppaneihin. Jokaisella on samanlainen ajatus siitä, miten työtä tehdään ja vastuuta jaetaan.

Puhalletaan aina yhteen hiileen ja kaikki jakaa samanlaisen ajatuksen siitä, miten töitä tehdään ja meillä on sama suunta. Kaikki jakaa vastuuta samalla tavalla. Samalla olemme yhtä aikaa erilaisia persoonallisuuksia. Tärkeä asia yrityksen perustamisen vaiheessa on se, että kaikki ajattelee työstä samalla tavalla.

Sarkan edustaja muistuttaa, että kemia-asiat nousevat jossain vaiheessa esille. Kun luottamusta yritystä ja sen jäseniä kohtaan löytyy, päästään vaikeiden hetkien yli.

Vastoinkäymisiä tulee ihan varmasti. Siinä on ensin se kuherruskuukausi. "Kuinka ihanaa tämä onkaan!" ja jossain vaiheessa AINA tuollaisissa porukoissa tulee kemia-asiat. Tulee vaikeita hetkiä. Pitää luottaa siihen juttuun ja siihen porukan voimaan ja siihen, että kyllä tämä tästä.

Kaskas Median edustajan korostaa, että vaikka itsensä työllistäminen on media-alalla ollut kasvussa, ei kenenkään kannata alkaa ”pakkoyrittäjäksi”, ellei se tunnu itsestä oikealta valinnalta. Silti jokaisen vastuulla on miettiä omaa työllistymistään. Turha ruikutus on turhaa. Jokaisella on vastuu työllistymisestään.

Ei jää vaan ajelehtimaan jonnekin välitilaan ja valittamaan siitä, että mulle kuuluu työpaikka. Jos niitä työpaikkoja ei ole, niin ei ne vaatimalla tule. Jokaisen velvollisuus olisi, on sitten millä alalla hyvänsä, miettiä sitä itsensä työllistymistä. Oli se palkkatyö tai yrittäminen tai mikä tahansa, niin miettii realistisesti sitä, onko alalla töitä.

4.6 Yrityksen tulevaisuuden näkymät

Kysyin haastavilta myös, millaisena he näkevät yrityksensä muutaman vuoden kuluttua. Miltä yritysten tulevaisuus näyttää? Kursiivia lukuun ottamatta jokainen varovaisen toiveikkaina uskovat, että heidän yrityksensä ovat kasvaneet ja voivat hyvin.

Sarkan toiveena on, että yritys on laajentanut toimintaansa ja se pystyy työllistämään jäsenensä Sarkassa täyspäiväisesti ja Reunamediassa edes osa-aikaisesti. Reunamedian edustaja toivoo Reunan olevan isompi, useammin julkaisuja tuottava ja saavuttavan oman lukijakuntansa.

Toivottavasti ollaan saatu lisää porukkaa mukaan. Voitaisiin julkaista useammin. Kerran päivässä tai useamman kerran päivässä. Jokainen voisi saada ainakin osan toimeentulostaan Reunasta. Siinä mielessä (toivon Reunal-le) mainetta ja kunniaa, että meillä olisi jonkinlainen lukijakunta, joka kokisi tärkeäksi sen, että me tehdään tätä duunia.

Sarkassa toiveet tulevaisuuden suhteen ovat suuremmat. Tavoitteena on jäsenten täyspäiväisen työllistymisen lisäksi Sarkamedian oma julkaisu.

Toivon, että kymmenen vuoden kuluttua Sarkan jäsenet työllistäisivät itsensä sillä. Meillä olisi joku oma julkaisu, joka toisi meille leipää. Se olisi haave. Se on eri asia toteutuuko se, mutta siihen pitää uskoa, eihän tässä muuten kannattaisi ollakaan.

Kaskas Median haastateltavan tulevaisuuden toive on yllättävä: hän toivoo yrityksensä tulleen noin kymmenen vuoden kuluessa Suomessa tarpeettomaksi. Ennen sitä yritystä

kasvatetaan Suomen ja myös ulkomaiden mittakaavassa. Hän ei näe kilpailjoissakaan ongelmaa, vaan toivottaa heidät mukaan tiedeviestinnän markkinoille. Tavoitteena on myös monipuolistaa palveluvalikoimaa ja kehittyä tiede- ja asiantuntijaviestinnän alalla edelleen. Niin pitkälle, että tapahtuisi kulttuurinmuutos.

Toivottavasti me ollaan entistä pidemmällä ja parempia. Meidän semmoinen lyhyen aikajänteen tavoite on, että me oltaisiin maakunnissa. Ja pitäisi saada vähän enemmän asiakkaita ulkomailta. (...) Olisi mahtavaa, jos meillä olisi vielä vahvempi digi- ja visumeininki kahden vuoden sisällä. Semmoisia erilaisia osa-alueita haltuun.

Viiden vuoden tavoite voisi olla sellainen, että me meitä olisi entistä enemmän. Ja ehkä tavoite olisi myös se, että tällä alalla olisi muita tiedeviestintätoimistoja.

Parinkymmenen vuoden tavoite olisi tietysti se, että me ei tehtäisi enää mitään tällaisia asioita. Oltaisiin saatu kulttuurinmuutos niin pitkälle, että tutkijat osaisi aivan itse viestiä ja ymmärtävät sellaisen yleistajuisen kertomisen arvon (...) Sitten me tehtäisiin varmaan jotain muuta.

Vastauksesta paistaa hänen positiivinen asenteensa ja suhtautumisensa median murrokseen. Hän ei jää surkuttelemaan mahdottomuuksia, vaan kulkee aina omien sanojensakin mukaan kuin ”mummo lumessa.” Jos työt loppuvat, hän hankkii uuden. Kilpailijat eivät ongelma, vaan jopa toive.

Kursiivin edustaja oli ainoa, joka ei nähnyt edustamaansa yritystä kasvavana ja kehittyvänä. Silti hän uskoi osuuskunnan olevan toiminnassa vielä tulevaisuudessa. Tosin hän ei anna mitään lyhyen tai pitkän aikavälin arvioita. Hänen vastauksistaan huokuu toisaalta ajatus toiminnan hiipumisesta, mutta silti hän tuo esiin ideoita ja asioita, mitä hän toivoisi osuuskunnassa joskus vielä tapahtuvan.

Hyvä kysymys. NO, jos kaikki menee samalla painolla kuin nyt, niin me varmaan ollaan olemassa ja ollaan varmaan aika samanlaisena kuin nytkin. Muutama ihminen pyörittää toimeentulonsa Kursiivin kautta. Mikä olisi ihan nettilanne tämän hetkiseen olisi jo se, että meillä olisi hyvät nettisivut. Vaikka se ei olisikaan mikään niin kovin esillä oleva toimija, niin silti se (Kursiivi) olisi pieni, mutta pätevän, siistin ja asiallisenoloinen.

Osuuskunta kaipaisi lisää asialle vihkiytyneitä ja innostunutta asennetta, jotta sen toimintaa voisi kehittää seuraavalle tasolle.

Niin kauan kuin kellään ei ole halua siihen, että muututaan, niin en lähtisi väkisin sitä muutamaan. Jos löytyisi vaikka kaksi ihmistä, jotka alkaisi tiiviisti tekemään jotain asian eteen, niin varmaan ne saisi innostettua mukaan siitä ympäriltä muitakin. Mutta niin kauan kun meitä on niin monta ja kaikilla niin erilaiset tilanteet.

Hän väläyttääkin kokonaan uuden yrityksen perustamisen mahdollisuutta. Hän jättäisi vanhan taakse ja aloittaisi uudestaan puhtaalta pöydältä innokkaiden yrityskumppanien kanssa.

Jos esimerkiksi minä ja pari muuta, jotka teemme aktiivisesti freehommia saataisiin joku huippuidea... niin en välttämättä haluaisi, että se on just Kurssiivi, sillä sitten olisi ne kaikki muut ihmiset, jotka ei tee mitään. Ei mua haittaa, jos ne hyötyisi siitä mukanaolosta, mutta musta olisi vaan tosi outoa, että meillä olisi kolmentoista hengen porukka, josta kolme ihmistä oikeasti on se porukka. Muut vaan roikkuisi siinä. En tietäisi, mikä se muiden rooli siinä olisi. Lähtisin perustaa ehkä kokonaan uutta yritystä niiden kiinnostuneiden tyyppien kanssa.

Jos haluaa puhalttaa henkeen ja laittaa kimalletta johonkin vanhaan, niin se olisi paljon työläämpää kuin aloittaa puhtaalta pöydältä. Jos sitä on jo monta vuotta yritetty tai tavallaan jokainen salaa toivonut, että oltaispas me vähän siistimpi ja coolimpi. Yrityksen perustaminen ei kuitenkaan ole mitään rakettitiedettä, eikä minusta kannata takertua siihen, että meillä nyt on tämä ja tämä ei saa kuolla. Jos se ei nyt vaan toimi ja halutaan vaan jotain muuta, niin miksi ei lähettäisi tekee ihan jotain uutta.

5 Pohdinta

Seuraavaksi käsittelen tutkimuksen johtopäätelmät sekä pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja eettisiä näkökohtia. Lopuksi analysoin opinnäytetyöprosessia sekä omaa oppimista ja annan kehittämis- ja jatkotutkimusehdotuksia.

5.1. Johtopäätelmät

Opinnäytetyön teemahaastattelun tulokset eivät ole suoraan yleistettävissä, sillä otoskoko oli vain neljä haastateltavaa. Varmasti moni vastaavassa tilanteessa oleva kuitenkin pysyy samaistumaan joihinkin heidän ajatuksiinsa, kokemuksiinsa, tuntemuksiinsa ja mielipiteisiinsä.

Kaikilla yrityksillä Kursiivia lukuun ottamatta oli yhteistä ja aktiivista toimintaa yrityksen puitteissa. Kaikilla muilla oli myös jo yrityksen perustamisvaiheessa selkeä liikeidea eli ajatus siitä, millaiseen toimintaan yritys keskittyy. Edelleen kaikki haastateltavat Kursiivin edustajaa lukuun ottamatta toivoivat ja uskoivat yrityksensä toiminnan kasvuun ja vilkastumiseen tulevaisuudessa. Kaikki neljä haastateltavaa toivat selkeästi esille, että yritystä perustettaessa on kaikilta jäseniltä löydyttävä yhteinen tavoite ja sisäistä intoa. Jäsenten välillä tulee vallita avoin ja luottavainen ilmapiiri, jotta asioista ja mahdollisista ongelmista pystytään puhumaan avoimesti.

Oliko Kursiivin hiljaiselo alkujaankin seurasta yrityksen perustamistavasta, mitä haastateltava itsekkin kritisoi? Osuuskunta perustettiin automaattisesti niistä halukkaista, jotka saivat osallistumaan Haaga-Helian osuuskuntakurssille. Mukaan lähti toisilleen entuudestaan vieraita ihmisiä, joilla osalla joko ei kenties ollutkaan aikomusta lähteä aktiiviseksi toimijaksi osuuskuntaan tai heidän työtilanteensa muuttuivat merkittävästi valmistumisen ja osuuskunnan perustamisen jälkeen.

Osallistuiko joku kenties kurssille pelkästä mielenkiinnosta ja opintopisteiden toivossa? Mielsikö joku osuuskunnan sen perustamisen jälkeenkin edelleen vain yhdeksi suoritettuksi kurssiksi, eikä toiminnassa olevaksi yritykseksi? Nostaisin Kursiivin tapauksen esimerkiksi siitä, miten yritystä ei ainakaan kannata perustaa. Tällainen kaikille avoin kurssi, ei ole oikea paikka tai tapa yrityksen perustamiseen.

Haastateltavista vain Kaskas Median ja Sarkan edustajat kertoivat median murroksen vaikuttaneen yrityksen perustamispäätökseen. Vain Sarkan edustajalla toimittajan ammatikuvan muutoksella oli selkeä vaikutus yrittäjäksi ryhtymiseen. Silti kaikki haastateltavat perustelivat haluaan tehdä toimittajan työtä freelancereina sekä yritystensä perustamista laadukkaalla journalismilla. Omasta yrityksestään käsin he voivat tehdä laadukkaita juttuja omilla ehdoilla, ajan kanssa. Toisin sanoen haastateltavien mielestä siihen ei ole enää juurikaan mahdollisuutta nykytoimituksissa. Kaskas Median edustajakin, jonka suhtautuminen toimittajan työhön nykyisissä toimituksissa oli kaikista myönteisintä, päätyi yrittäjäksi, jotta hänellä on mahdollisuus jatkaa laadukkaan journalismin parissa.

Kuitenkin nykytoimitusten muutosten takana on median murros. Tulkitsen mediakentällä tapahtuneet mullitukset merkittäviksi taustavaikuttimiksi haastateltavien yrittäjyysintoon, vaikkeivät kaikki haastateltavat sitä suoraan sanoneetkaan median murrokseen liittyvien kysymysten kohdalla.

Sarkan edustaja nosti esille mielestäni yllättävän asian, jolla oli suuri syy osuuskunnan perustamiseen. Tuomo Pietiläisen pesti Tampereen yliopistossa johdatti haastateltavan tutkivan journalismin pariin ja Johanna Vehkoon puheet Startup -yrittäjyydestä sytytti sisällä kyteneen yrittäjän liekkiin. Nämä kaksi asiantuntijaa antoivat lopullisen niitin Sarkalaisen yrityspohdinnolle. Mielestäni onkin hyvä, jos yrityksen perustamiseen liittyviä syitä löytyy useampi kuin vain yksi, silloin yrittäjäksi ryhtyminen on hyvin perusteltua.

Kursiivin edustajan mukaan hän tienaa tahtoessaan freelancerina enemmän kuin, jos hän tekisi saman työmäärän toimituksissa. Hän itsekkin myönsi, ettei hän käytännössä useinkaan sellaista palkkaa saavuta, mutta ajatuksena se on mahdollinen ja innostava. Tämä oli piristävä näkemys ja kokemus, kun freelancerin palkkioista aina puhutaan negatiivisessa mielessä. Ehkä hyvät freelancerin tulot ovat tosiaankin mahdollisia, jos löytää oikeat toimeksiantajat.

Itsensä työllistämisen ja freelance-työn huonoiksi puoliksi haastateltavat nostivat usein muissakin tutkimuksissa nousseet asiat kuten epävarmuuden töiden saamisesta ja tasaisista tuloista. Ainoastaan Sarkan edustaja mainitsi freelancerin heikon aseman työmarkkinoilla ja lainsäädännössä. Hän oli haastateltavista ainoa, joka sivusi niin sanottuja riistosopimuksia, jotka ovat olleet paljon esillä. Reunamedian jutut syntyvät talkootyönä ja Kursiivin edustaja arvioi kohdalleen sattuneen hyvät toimeksiantajat. Heillä ei ehkä ollut oma-kohtaista kokemusta epäedullisista sopimuksista. Kaskas Median edustaja oli tehnyt paljon freelancerin töitä uransa aikana ennen siirtymistä tiede- ja asiantuntijaviestintään, mutta hänkään ei maininnut riistosopimuksia tai kritisoinut freelancereiden heikkoa asemaa. Kysymys oli avoin, he saivat kertoa freelancerin ja itsensä työllistäjän huonoista puolista vapaasti.

Se pitäisikö freelancertoimittajan ja itsensä työllistäjän olla moniosaaja vai erikoistua johonkin tiettyyn alaan, osoittautui vaikeaksi kysymykseksi. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että molemmiin paremmin. Esille nousi eri välineiden hallinnan tärkeys, mitä yleensäkin pidetään tärkeänä nykytoimittajan kilpailuvalttina.

Sen sijaan he eivät nostaneet itsensä työllistäjän hyviksi ominaisuuksiksi nykyisin paljon korostettuja toimittajan hyviä ominaisuuksia kuten tehokkuutta, nopeutta tai paineen hal-

lintaa. Niitä ei siis voi pitää ensisijaisina itsensä työllistäjän kilpailuvaltteina. Sarkan edustaja tosin pohti freelancerin heikkoa asemaa ja tutkivan journalismin tekemisestä mahdollisesti seuraavaa stressiä, mikäli jutun julkaisemista seuraisi oikeustoimia. Myös perinteisesti pidettyjä hyvän toimittajan ominaisuuksia mainittiin: hyvä yleistietous, kirjoitustaito ja uteliaisuus erilaisia asioita ja ilmiöitä kohtaan.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettiset näkökohdat

Käyn seuraavaksi läpi, miten tutkimus onnistui suhteessa niihin asioihin, joita nostin aiemmin esille kappaleissa 3.1. teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä ja 3.2. tutkimusmenetelmän edut ja ongelmat.

Teemahaastattelun kysymysrungolla on tärkeä rooli, sillä teemahaastattelu etenee tiettyjen teemojen varassa ja keskustelun tarkoitus on etukäteen päätetty. Haastattelutilanteessa minun piti saada mahdollisimman paljon aiheeseen liittyvää tietoa. Keskustelu kulki jokaisen haastateltavan kanssa hieman eri järjestyksessä haastateltavan oman puheensa mukaan. Oli huolehdittava, että kaikki tutkimuksen kannalta tärkeät kysymykset tuli esitetyksi, vaikkeivät ne tulleet haastattelussa eteen samassa järjestyksessä kuin paperilla.

Ensimmäisen haastattelun jälkeen tein korjauksia kysymyspatteristoon. Karsin sieltä selvästi turhia kysymyksiä pois ja selkeytin joitain kysymyksen asetteluja. Esitin jokaiselle haastateltavalle tutkimusten kannalta kaikki tärkeät kysymykset. Aineistoa litteroidessa ja tutkimustuloksia kirjoittaessani, minulle ei tullut sellaista oloa, että jokin olennainen asia olisi jäänyt kokonaan kysymysrungostani pois.

Haastattelutilanteessa haastattelijan persoonallisuus saattaa vaikuttaa haastateltavien vastauksiin ja siihen, mitä hän haluaa haastattelijan kanssa jakaa. Koen, että pystyin luomaan mukavan ja rennon haastatteluhetken. Haastateltavat eivät mielestäni vaikuttaneet missään vaiheessa vaivautuneilta tai tympääntyneiltä, vaan he mielenkiinnolla odottivat aina seuraavaa kysymystä. Olin oikein tyytyväinen haastateltaviin, sillä he olivat onnekseksi puheliaita ja heitä oli helppo ja mukava haastatella. He antoivat jokainen hyvän panoksensa opinnäytetyötäni varten.

Hirsjärven ja Hurmeen mukaan (2008, 34) haastateltava voi antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia, mikä voi vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Mielestäni haastateltavani olivat hyvin avoimia ja rehellisiä, mikä näkyy muun muassa siinä, ettei heistä kukaan antanut liian ruusuista ja ihanaa kuvaa esimerkiksi freelancerina ja yrittäjänä toimimisesta. Yllätyin, että sain heiltä niinkin rehellisiä vastauksia.

Teemahaastattelussa ongelmaksi voi nousta haastattelijan liiallinen johdattelu tai se, ettei hän saa pidettyä keskustelua hallinnassa. Tällöin voi käydä niin, etteivät kertyneet aineistot ole riittävässä määrin samanlaisia ja vertailukelpoisia. Välillä oli haastavaa pitää keskustelu tutkimuksen kannalta tutkimusongelman rajoissa, kun haastateltava oli elementissään ja päässyt puheessaan kunnolla vauhtiin. Vaikeaa oli myös pitää itsensä kurissa, ettei alkaisi johdattelemaan haastateltavaa liikaa.

Mutta mitä on liiallinen johdattelu? Onko se liiallista johdattelua, jos haastateltava ei vastaa tutkimuksen kannalta olennaiseen kysymykseen, vaan asian joutuu esittämään uudelleen eri tavoin muotoiltuna ja esimerkkejä käyttäen? Tai ylipäättään tarkennat kysymystä esimerkeillä, jos haastateltava ei ymmärrä kysymystäni. Tällöin haastateltava saattaa vastata juuri käyttämäni esimerkkiä hyödyntäen.

Mielestäni aineistot olivat riittävän vertailukelpoisia keskenään. Joidenkin kysymysten osalta paremmin kuin toisten. Se, että joku haastateltavista ei tarttunut johonkin kysymykseen edes myöhemmin esittäessäni kysymyksen uudelleen, ei tarkoita omaa epäonnistumistani. Haastateltava ei vain ehkä katsonut asian koskettavan häntä tai hänellä ei ollut sanottavaa aiheesta. En voi haastattelutilanteessa pakottaa haastateltavaa antamaan minulle tutkimuksen kannalta ”oikeaa” sitaattia. Teemahaastattelussahan vastaukset perustuvat haastateltavan subjektiiviseen kokemukseen ja mielipiteeseen ilmiöstä.

Litteroin tekstit huolella. Jälkikäteen ajateltuna, olisin voinut säästää itseäni, hyppäämällä yli kohdat haastatteluissa, jotka eivät liittyneet suoranaisesti tutkimukseeni. Teemahaastattelussa tutkija voi arvioida vastausten totuudenmukaisuutta havainnoimalla haastateltavan oheisviestintää kuten ilmeitä. Esittämäni kysymykset eivät olleet sellaisia, että minun olisi syytä epäillä vastausten aitoutta. Olisin periaatteessa voinut kirjata haastateltavien eleitä kuten naurahduksia tai huokauksia sitaattien yhteyteen, jolloin ne olisivat ehkä antaneet lukijalle paremman kuvan haastateltavan ajatuksesta ja kommentista. Päätin jättää nämä eleet kuitenkin kirjaamatta, sillä mielestäni sitaateista ilmenee ilmeisesti se olennainen eli haastateltavan ajatus ja mielipide.

Aineiston koko, neljä haastateltavaa, on pieni. Aluksi haastateltavia piti olla viisi. Käytettyyn työmäärään nähden tämä neljän otos oli riittävä opinnäytetyötä varten. Mielestäni sain jo näiltä neljältä sekä toisistaan eriäviä että yhdenmukaisia vastauksia kysymyksiini. Koen, että heidän vastauksistaan saa hyvän kuvan aiheeseen liittyen.

Tulosten analysointi teemoittain eli abduktiivinen päättely onnistui mielestäni hyvin, vaikkakin aineistossa löytyi joitain aukkoja tiettyjen haastateltavien ja kyseessä olevan teeman kohdalla. Mutta kuten sanottua, en voinut pakottaa haastateltavaa esimerkiksi kertomaan

toimittajan ammattikuvan muutoksesta, mikäli hänellä ei juurikaan ole henkilökohtaista kokemusta toimittajan työstä. Silloin pyysin haastateltavaa jakamaan oman sen hetkisen näkemyksensä tai arvion asiasta.

Induktiivista päättelyä käytin selvästi vähemmän, mutta esimerkiksi haastateltavan kommentti freelancerin tuloista tai kahden journalistisen tutkijan merkitys yrityksen perustamiseen olivat tällaisia yllättäviä, aineistosta itsestään pullahtaneita asioita.

Tulosten tarkastelussa narratiivista strukturointi kulkee kautta linjan. Jokaisen teeman kohdalla mietin, missä asioissa haastateltavat olivat yksimielisiä ja mitä eriaviä mielipiteitä tai vastauksia nousi esille.

Kerroin haastateltaville, etten käytä heidän nimiä opinnäytetyössä, mutta en pysty parempaa anonyymiutta tarjoamaan. Yritysten nimet ovat opinnäytetyössä esillä ja tietysti ne olisivat paljastuneet jo vastaustenkin perusteella. Vaikka haastateltavat olivat vastauksissaan rehellisiä, ei vastaukset mielestäni sisällä mitään arkaluontoisia asioita, joita ei voisi muille jakaa.

Tutkimuksen eettisyyden kannalta olennainen kohta tutkimuksessani on haastattelujen purkaminen ja sitaattien käyttö. Sitatteja joutuu aina siistimään, lyhentämään ja siirtelämään. On huomioitava, ettei tässä vaiheessa muuta vastausten asiasisältöä. Poistin aika paljon turhia täytesanoja ja muutin sanoja lähemmäksi kirjakieltä. En kuitenkaan muuttanut sanavalintoja, enkä muuttanut sitaatteja niin, että asiasisältö olisi muuttunut.

Tulosten analysointivaiheessa on mahdollisuus, että tutkija ymmärtää vastauksen eri tavoin, mitä vastaaja on tarkoittanut. Tutkija analysoi liikaa oman mielensä mukaan. Ollessani epävarma tulkinnasta, pyrin näiden sitaattien kohdalla tekemään päätelmiä melko varovaisesti. Siksi käytinkin sitaatteja analysoidessa asiaa lieventäviä sanoja, kuten: ”ehkä,” ”saattoi,” ”kenties.”

Koska sitaatit olivat osittain hyvin monisyisiä ja yhdessä vastauksessa oli aineksia tutkimuskysymyksen eri osa-alueisiin, oli kokonaisten sitaattien jakaminen oikeiden teemojen alle välillä vaikeaa. Siksi pilkoin sitaatteja pienempiin osiin ja siirtelin niitä haluamieni teemojen alle. En näe, että tässä on ongelmaa, sillä teemahaastattelussa vastauksia pakostakin tulee aina siinä järjestyksessä, kuin haastateltava ottaa asian esille.

5.3 Kehittämis- ja jatkotutkimusehdotuksia ja oman oppimisen arviointi

Tutkimusaiheeni on ajankohtainen, sillä uskon, että irtisanotut tai freelanceriksi aikovat toimittajat tulevat perustamaan kasvamassa määrin media-alan yrityksiä ja kollektiiveja. Freelancereiden näkemyksiä työskentelytavoistaan ei ole paljonkaan tutkittu.

Saman teemahaastattelututkimuksen voisi toteuttaa uudelleen suuremmalla otoskoolla, mikä lisäisi tutkimuksen yleistettävyyttä. On kuitenkin huomioitava otoskoon suurentamisessa se, että haastattelut tekisi aina yksi ja sama henkilö. Tämä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Lisäämällä tulosten analysointivaiheessa sitaatteihin haastateltavien oheisvies-
tintää, siltä osin kuin sillä on vastauksen kannalta merkittävä vaikutus, autettaisiin lukijaa tulkitsemaan haastateltavan vastauksia vielä luotettavammin. Saman asian sanominen iloi-
sesti nauraen kuin esimerkiksi sarkastisesti tokaisten, voi tarkoittaa aivan eri asioita.

Tutkimuksen raportointi kannattaa tehdä nopeammalla aikataululla, kun tässä tapaukses-
sa, ettei tutkimustulokset ole jo valmiiksi vanhentuneita niitä julkistaessa.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä jouduin perehtymään tarkemmin niin laadulliseen tutkimuk-
seen kuin teemahaastatteluun tutkimusmenetelmänä. En ollut aiemmin edes kuullut vas-
taavasta tutkimusmenetelmästä. Olen aiemmin tehnyt lopputyön kokeellisin tutkimusme-
netelmin, mikä vaikeutti jonkin verran tämän laadullisen tutkimuksen tekoa. Minun oli esi-
merkiksi aluksi hyvin vaikea hyväksyä sitä, että saamani aineisto ei ole keskenään lähes-
kään samanlaisissa standartoiduissa olosuhteissa kerättyä (esimerkiksi kysymysten esi-
tysjärjestyksen vaihtelu, haastattelun pituus, erilaisia tarkentavia kysymyksiä tai esimerk-
kejä tilanteesta riippuen).

Koin aluksi epätoivoa siitä, etten ollut saanut kaikilta haastateltavilta täydellisiä vastauksia
ja sitaatteja kaikkiin esittämiin kysymyksiin, kunnes tajusin, ettei se ole edes tarkoitus-
kaan. Päinvastoin, liika lypsäminen olisi ollut haastateltavan johdattelua ja painostamista,
kun teemahaastattelussa tulee pyrkiä antamaan haastateltavalle tilaa vastata ja tuoda
vapaasti ajatuksiaan esille. Se, että esitin jokaiselle haastateltavalle kaikki tutkimuksen
kannalta tärkeät kysymykset siirtää tavallaan vastuun haastateltavalle. Hän puhuu aihees-
ta, jos haluaa.

Opinnäytetyön ohjaaja antoi minulle vinkiksi, että teemahaastattelulla pyrin selvittämään,
mitä mielenkiintoista saankaan selville. Osuiko kohdalle tällaisia tilanteita? Mielestäni kyllä
ja monta kertaa. Minusta oli erittäin mielenkiintoista kuulla haastateltavien ajatuksia ai-
heesta, joka koskettivat minua itseäni tuoreena osuuskuntayrittäjänä. Välillä tuntui, kun he
olisivat puhuneet minun suullani, niin samanlaisia ajatuksia heillä oli. He jakoivat minulle
myös ajatuksia, joita jäin miettimään pitkään. Ne olivat oivaltavia ajatuksia, viisaita neuvo-
ja ja tärkeitä huomioita. Olen niistä kiitollinen, sillä ne ovat vaikuttaneet omiin näkemyksiini

liittyen esimerkiksi yrittäjyyteen, osuuskunnan toimintaan tai freelance-toimittajana työkentelemiseen. Tämä on ehdottomasti opinnäytetyön tärkein anti minulle.

Lähteet

Eskola, J., Vastamäki, J. 2001: Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J., Valli, R. (toim.) 2001: Ikkunoita tutkimusmetodeihin I: Metodien valinta ja aineiston ke-
ruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Friman, T., Komi, T. 2010. Keikkatyöläisen sosiaaliturvaopas. Päivitetty opas 2010. Paino-
talo Auranen, Forssa 2006. Luettu 30.4.2016. [http://uusi.freet.fi/wp-
content/uploads/2013/06/SOSIAALITURVAOPAS.pdf](http://uusi.freet.fi/wp-content/uploads/2013/06/SOSIAALITURVAOPAS.pdf)

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja
käytäntö. Helsingin yliopistopaino, Helsinki.

Hirsjärvi S & Hurme H. 2000. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö.
Helsingin yliopistopaino, Helsinki.

Honkonen, J. & Lankinen, J. 2012. Huonoja uutisia. –Näin mediatalot pilaavat journalis-
min. Into Kustannus Oy. InPrint Riika.

Johansson, H. Tiesitkö nämä loistavat edut osuuskuntayrittämisestä? Tuotantotalouden
verstas. Bisnes, liikeideat ja yrittäjäyys. Luettu 30.4.2016.
<http://www.tuotantotalous.com/osuuskunta-ja-osuuskuntayrittamisen-edut/>

Jokinen, H. 2014. Vapauden valtakunta. Freelance-journalistin opas. Lönnberg. Helsinki.

JHL. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. Itsensä työllistäjät. Päivitetty 18.6. 2013. Luetta-
vissa:
[http://www.jhl.fi/portal/fi/tyoelama/tyoelaman_perusteet/tyon_tekemisen_muodot/yrittaja__
itsensa_tyollistaja/itsensa_tyollistaja/](http://www.jhl.fi/portal/fi/tyoelama/tyoelaman_perusteet/tyon_tekemisen_muodot/yrittaja__itsensa_tyollistaja/itsensa_tyollistaja/)

Jyrkiäinen, J. 2008. Journalistit muuttuvassa mediassa. Tampereen yliopiston tiedo-
tusopin laitos. Kopio Niini Finland Oy. Tampere.

Kurkela, R. 2006. Tilastollinen tiedonkeruu -verkko-oppimateriaali. Helsinki: Tilastokeskus.
Luettu 4.5.2015. <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/>

Lehtonen, P. 2013. Itsensä markkinoijat. Nuorten journalistien urapolut ja yksilöistyvä työ-
elämä. Suomen yliopistopaino Oy –Juvenes Print. Tampere.

Nikunen, K. 2011. Enemmän vähemmällä. Laman ja teknologisen murroksen vaikutukset suomalaisissa toimituksissa 2009-2010. Kopio Niini. Tampere. Luettu 25.3.2015.
https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65750/enemman_vahemmalla_2011.pdf?sequence=1

Patentti ja rekisterihallitus. Yhdistyksen y-tunnus. Päivitetty 18.4.2016. Luettu 25.3.2015
https://www.prh.fi/fi/yhdistysrekisteri/yhdistys_y_tunnus.html

Raittila, P. & Heinonen, A. (toim.) 2005. Katsauksia muuttuviin viestintäammatteihin. Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet –hankkeen raportteja. Tampereen yliopisto. Tampereen yliopistopaino Oy. Luettu 23.3.2015
https://www15.uta.fi/kirjasto/pdf/pdfkirjat/tiedotusoppi_rap_c38.pdf

Routio, P. 3.8.2007. Kyselevät tutkimustavat.
<http://www2.uiah.fi/projekti/metodi/064.htm#teemahaas>

Seppänen, J. & Väliaverronen, E. 2014. Mediatyhteiskunta. Kolmas, tarkistettu painos. Vastapaino. E-kirja: <https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-768-397-5>

Suomen freelance-journalistit. SFJ:n jäsenmäärä ylitti 1 200:n rajan. Julkaistu 19.11.2015. Luettu 1.5.2016 <http://www.freet.fi/sfjn-jasenmaara-ylitti-1-200n-rajan/>

Suomen freelance-journalistit. Tietoa yhdistyksestämme. Mikä on SFJ?. 2013. Luettu 32.5.2015 <http://www.freet.fi/tietoa-yhdistyksesta/mika-on-sfj/>

Suomen Journalistiliitto. 2016. Tietoa jäsenistämme. Meitä on lähes 15 000. Luettu 30.4.2016. <http://www.journalistiliitto.fi/liitto/tietoa-jasenistamme/>

Suomen Journalistiliitto 2016. Tietoa jäsenistämme. Jäsentilastoja. Jäsenlajikehitys. Luettu 30.4.2016. <http://www.journalistiliitto.fi/liitto/tietoa-jasenistamme/jasentilastoja/jasenlajikehitys/>

Suomen Journalistiliitto. Ainakin 179 journalistia irtisanottiin vuonna 2014. 6.2.2015. Luettu 23.5.2015 <http://www.journalistiliitto.fi/uutiset/ainakin-179-journalistia-irtisanottiin-vuonna-2014/>

Suomen Journalistiliitto. Pätkätyöopas 2015. Doc-tiedosto. Luettu 1.5.2016.
<http://www.journalistiliitto.fi/edunvalvonta/patka-ja-vuokratyo/patkatyopas-2015/>

Suomen Journalistiliitto. Journalistiliiton jäsenmäärä laski. Julkaistu 5.3.2013. Luettu 23.5.2015. <http://www.journalistiliitto.fi/pa-svenska/nyheter/journalistiliiton-jasenmaara-laski/>

Tilastokeskus. Työvoimatutkimus. Työllisyys ja työttömyys vuonna 2015. Luettu 2.5.2016. http://www.stat.fi/til/tyti/2015/13/tyti_2015_13_2016-04-12_kat_002_fi.html

Tilastokeskus. Työvoimatutkimus 2013. Työllisyys ja työttömyys. Luettu 27.3.2015. http://www.stat.fi/til/tyti/2013/13/tyti_2013_13_2014-04-01_kat_002_fi.html

Viestinnän Keskusliitto. 2013. Älyä viestintään. Suositus viestintäalan osaamisen ja koulutuksen kehittämiseksi. Luettu 27.3.2015. http://www.vkl.fi/files/2260/Alya_viestintaan.pdf.

Vikman, M. Korkeasti koulutetut perustavat osuuskuntia: "Haaveena tehdä työtä intohimolla. 15.1.2015. Luettu 3.3.2015. http://yle.fi/uutiset/korkeasti_koulutetut_perustavat_osuuskuntia_haaveena_tehda_tyota_intohimolla/7748537

Väliverronen, E. (toim). 2009. Journalismi murroksessa. Gaudeamus Helsinki University Press. Helsinki.

Yrittäjät.fi. Osuuskunta. Päivitetty 1.7.2014. Luettu 1.5.2016. <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/minustakoyrittaja/perustamistoimet/osuuskunta/>

Yrityksen perustaminen. Kuinka yrityksen perustaminen tehdään helposti. 20.1.2014. Luettu 23.5.2015. <http://yrityksen-perustaminen.net/osuuskunnan-perustaminen/>

Kaskas Media. Kotisivut: <http://kaskasmedia.fi>

Osuuskunta Sarkamedia. Kotisivut: <http://sarkamedia.com/#sarkamedia>

Reunamedia ry. Kotisivut: <http://www.reunamedia.com>

Toimittajaosuuskunta Kursiivi. Kotisivut: <http://kursiivi.com>